

فصل ۴

سرفصل دروس

۱-۴

سرفصل

دروس پایه رشته

« تاریخ »

کلیات و مبانی علم تاریخ		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۲ -

هدف:

توجه دانشجویان رشته تاریخ در مورد موضوع و محدوده و فایده تاریخ و نیز مسلط ساختن آنان به کلیاتی از تاریخ است آن چنانکه تصویر و تصویری کلی، عمومی و منسجم از تاریخ داشته باشند.

سرفصل درس:

معرفی منابع: موضوع و محدوده علم تاریخ- معانی کلمه تاریخ- مفاهیم و تعاریف تاریخ- رابطه تاریخ با گذشته، حال، آینده- رابطه تاریخ با دیگر علوم- تاریخ به عنوان علم- تاریخ از دیدگاه قرآن- فواید علم تاریخ- رابطه تاریخ با انسان، تاریخ و جامعه، تاریخ و تربیت، تاریخ و هویت- روشها و ابزارهای علم تاریخ- مورخ و تاریخ، صفات مورخ- شیوه‌های کار مورخان، تاریخ و باستانشناسی، منابع تاریخ- اصول و قواعد علم تاریخ- تواریخ شفاهی، حماسی ...

- شعبه‌های علم تاریخ- تاریخ جهانی و عمومی، تاریخ ملی، تاریخ دینی، تاریخ محلی، تاریخ ادبیات، تاریخ هنر، تاریخ فلسفه، جامعه شناسی تاریخی، جغرافیای تاریخی.

- کلیات تاریخ جهانی- سابقه تمدن بشر، تقسیمات تاریخ جهان، تمدنهای مهم تاریخ بشر، منابع و مورخان مشهور تاریخ جهان، سیر عمومی تاریخ جهانی، منازل و مراحل مهم تاریخ جهانی.

- کلیات تاریخ ایران- فلات ایران- سابقه تمدن در فلات ایران- ایران آریایی- ایران باستان- ایران اسلامی- سلسله‌های تاریخ ایران- تاریخ معاصر ایران- ایران و تاریخ جهانی- کلیات تاریخ اسلام- انبیاء الهی و تاریخ بشر، خاورمیانه و عربستان- پیدایش اسلام، گسترش اسلام.

قرائت متون تاریخی به زبان فارسی (۱)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	فارسی عمومی	۲ -

هدف:

آشنایی دانشجویان با انواع قالب‌های زبان مورخین در ارائه گزارش‌های تاریخی، افزایش توانایی در شناسایی متون تاریخی و انواع تعابیر و اصطلاحات فارسی و قرائت و درک آن‌ها. شناخت سبک و سیاق ادبی مورخین در منتهای متفاوت تاریخی، آشنایی و افزایش توانمندی دانشجویان در شناخت لغات و ترکیب‌ها و قواعد دستوری منابع تاریخی و تحول زبانی متون قدیمی.

سرفصل درس:

قرائت نمونه‌های متنهایی از متون فارسی تاریخی از آغاز تا دوره معاصر تاریخ بخارا، تارخی سیستان، تاریخ بیهقی، تاریخ گردیزی، مجمل التواریخ و القصص، تاریخ بلعمی، تاریخ یمنی، نخبه العصر، سلجوقنامه، راحه الصدور، جهانگشای جدینی، جوامع التواریخ، تاریخ طبرستان، تجارب السلف، زبده التواریخ، مطلع سعدین، تاریخ و صاف، تاریخ گزیده، ظفرنامه شامی، حیب السیر، خلاصه التواریخ، احسن التواریخ، نقاوه الآثار، تذکره شاه تهماسب، تاریخ عباسی، زبده التواریخ، میرزا محسن مستوفی، مجمل التواریخ، تاریخ زندیه، گلشن مراد، دره نادره، مآثر سلطانیه، حقایق الخبر، فارسنامه، خاطرات و خطرات، منشآت قائم مقام، ناسخ التواریخ، خاطرات اعتماد السلطنه، تاریخ مشروطه کسروی، حیات یحیی.

قرائت متون تاریخی به زبان عربی (۱)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۲ -

هدف:

از آنجا که بسیاری از منابع اصلی تاریخ اسلام و ایران و حتی تاریخ ایران باستان در منابع و متون تاریخی عربی انعکاس یافته و گزارش شده‌اند، بنابر این هدف از این درس ایجاد توانایی‌های نسبی برای قرائت و ترجمه متون تاریخی به زبان عربی است. به نحوی که دانشجویان بتوانند در پژوهش‌ها و مطالعات خود از این منابع به شکل مستقیم بهره‌برداری کنند.

سرفصل درس:

قرائت و ترجمه متون تاریخی عربی در ادوار مختلف اسلام و ایران، خصوصاً از آغاز بعثت تا قرن دهم هجری.

ترجمه و قرائت متنهای مختلفی که در قالب رساله‌ها و فرمانها و دستور العملها انعکاس دارند. از جمله متون و اسناد ذیل:

نهج البلاغه، سیره ابن هشام، وقعه صفین، الغارات، الصنم ابن کلبی، جمهوره النسب، الجمل شیخ مفید، تاریخ طبری، تاریخ یعقوبی، تاریخ مروج الذهب، فتوح البلدان، بلادزی، انساب الاشراف، اثبات الوصیه مسعودی، الارشاد شیخ مفید، تجارب الامم الفخری، مقدمه ابن خلدون، تاریخ الخلفاء سیوطی، تاریخ بغداد، صبح الاعشی، العنان بالتوئیخ، فتوح ابن اعثم، اسدالغابه، الکامل، البدء و التاریخ، تاریخ دمشق، النجوم الزاهره، اخبار مکه، تاریخ المدینه المنوره، البدایه و النهایه.

قرائت متون تاریخی به زبان خارجی (۱) و (۲)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲+۲ واحد - نظری/۳۴+۳۴ ساعت	زبان خارجی عمومی	۲ -

هدف:

ایجاد توانایی در فهم منابع و متون و اسناد تاریخی به زبان‌های خارجی و توانمندی در مراجعه مستقیم به منابع تاریخی و مطالعات تاریخی اسلام و ایران و تحولات اروپا.

سرفصل درس:

انتخاب نمونه‌هایی از متون انگلیسی و ترجمه‌های متون فارسی و عربی به انگلیسی نظیر:
سیره ابن هشام، تاریخ طبری و منابعی از ترجمه‌های تاریخ ایران به زبان انگلیسی
متون اصلی انگلیسی آثاری از مشرقان، ویل دورانت، توین بی، لمبتون، باسورث، اشپولر، نمونه‌هایی از تاریخ کمبریج و نظایر آن.
نمونه‌های از اسناد آرشیو وزارت خارجه انگلستان و معاهدات سیاسی، نمونه‌هایی از متون تاریخ اروپا به زبانهای خارجی.
نمونه‌هایی از تمامی این متون و اسناد در کتاب چاپ شده توسط سازمان سمت جمع شده اند که خود الگویی است برای رهیایی.

روش تحقیق در تاریخ		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۲ -

هدف:

آشنایی دانشجویان با مبانی نظری تحقیق، فنون و روش‌ها و ابزارهای آن و کسب توانایی نسبی در انجام پژوهش‌های تاریخی.

سرفصل درس:

- معرفی منابع: - تعریف علم و پژوهش علمی
- تفاوت تحقیق و تألیف
- علم تاریخ، موضوع، اهمیت متدولوژی و رابطه آن با موضوع
- موضوع در تحقیق تاریخی و ویژگی‌های آن
- صفات و ویژگی‌های محقق، ویژگی‌های علمی و اخلاقی لازم برای محقق
- وقایع نگار، محقق و مورخ
- روش‌های تحقیق:
- الف- روش‌های گردآوری (روش‌ها، ابزارها و تکنیک‌های گردآوری)
- ب- روش‌های تحلیل و آنالیز
- ج- روش‌های نگارش پژوهشنامه
- مراحل تحقیق:
- ۱- انتخاب موضوع و تعیین مسأله: بیان و تعریف مسأله و پرسشهای تحقیق
- ۲- تهیه طرح و پلان تحقیق: ویژگی‌ها و شرایط طرح تحقیق
- ۳- تهیه کتابشناسی و منابع تحقیق:
- انواع منابع در پژوهش تاریخی (منابع نوشتاری و غیر نوشتاری)
- منابع و مطالعات
- منابع دست اول و دست دوم

- نقد منابع:

نقد داخلی و خارجی

اصول نقد و کریتیک منابع

۴- فیش برداری و گردآوری اطلاعات (چگونگی فیش برداری از منابع)

۵- تصفیه، تفکیک و طبقه بندی اطلاعات

۶- تهیه طرح نهایی

۷- تحلیل و آنالیز اطلاعات:

فرضیه و نقش آن در تحلیل

مکتب‌ها و نظریه‌های گوناگون در تحلیل و آنالیز

الف- نظریه‌های تبیینی

ب- نظریه‌های تفهیمی

۸- جمع بندی و نتیجه گیری

۹- روش نگارش پژوهشنامه:

چهارچوب پژوهشنامه

ارجاعات: زیر نویس‌ها، پیوست‌ها

اصول نگارشی و دستوری، کتابنامه و ...

تاریخ نگاری و تحولات آن در ایران و جهان		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۲ -

هدف:

آشنایی دانشجویان با نقش بنیادی تاریخ نگاری و تاریخ نگری در معارف فرهنگ بشر و ریشه‌های پیدایش تاریخ نگاری، تحول و سبک‌های آن در ادوار مختلف و نزد ملت‌های گوناگون بر اساس منابع.

سرفصل درس:

- ۱- معنا و مفهوم تاریخ نگاری
- ۲- تاریخ نگاری اولیه بشر (روایات شفاهی، افسانه‌ها و حماسه‌ها، پیدایش خط و تاریخ نگاری ...)
- ۳- تاریخ نگاری باستان (چین، هند، یونان، روم، مصر)
- ۴- تاریخ نگاری در ایران (دوره باستانی، عصر اسلامی، دوره جدید و معاصر)
- ۵- تاریخ نگاری در اسلام (دو قرن اول، سوم، چهارم و پنجم، پنجم تا دهم)
- ۶- مکتب‌های تاریخ نگاری در اسلام
- ۷- تاریخ نگاری اروپا (قرون وسطی، عصر رنسانس، قرن هجدهم به بعد)
- ۸- مهمترین مکاتب تاریخ نگاری در عصر حاضر (تاریخ نگاری کریتیک، آنالیتیک و ...)

گاهشماری و تقویم		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۲

هدف:

درک رابطه زمان و تاریخ و نیز مهارت در به کارگیری واحدها و روش های محاسبه و سنجش زمان در تاریخ نگاری.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- انسان، زمان و تاریخ- تاریخ به عنوان هستی زمان مند
- انواع زمان- زمان دوری، زمان خطی - زمان مطلق، زمان نسبی
- اجزاء و خصوصیات زمان - توالی، ترتیب و تقارن- روز، هفته، ماه، سال، ساعت، قرن، سال ...
- دیدگاه های ملل مختلف درباره زمان، اجزاء آن و روشها و ابزار شناخت زمان
- تاریخ گذاری (Dating)- تاریخ گذاری چیست و چه اهمیتی دارید؟ زمان انضمامی و زمان انتزاعی، تاریخ گذاری مطلق و تاریخ گذاری نسبی، کرونولوژی- تاریخ گذاری در باستان شناسی
- تقویم: منشاء تقویم، اهمیت تقویم، انواع تقویم
- تقویم در نزد مصریان، تقویم نزد چینی ها، تقویم نزد هندی ها، تقویم نزد یونانی ها و رومیها، تقویم در ایران باستان، گاهشماری در میان اعراب
- قمر (ماه) و مسائل نجومی تقویمی مربوط به آن
- شمس (خورشیدی) و مسائل نجومی تقویمی مربوط به آن
- زیج و اسطرلاب - زیج های مهم و مشهور
- تقویم مسیحی، ماه ها، سال، مبدأ، تحولات
- تقویم های اسلامی، شمسی و قمری، مبدأ آنها، ماه ها
- طریقه تبدیل تقویم های مشهور به یکدیگر
- کتابهای تطبیق تقویم ها

مبانی تاریخ اجتماعی ایران (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	ندارد	۲ -

هدف:

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

مبانی حیات اجتماعی و هویت مردم ایران و عوامل موثر در شکل گیری و تحول آن.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجو باید مفهوم تاریخ اجتماعی و تمایز آن را با دیگر گونه‌های تاریخی درک کند و توان گردآوری اطلاعات در حوزه تاریخ اجتماعی ایران را داشته باشد.

سرفصل درس:

کلیات: مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات تاریخ اجتماعی (هویت، قومیت، وحدت ملی،) و معرفی منابع و مطالعات و آشنائی با روش پژوهش در تاریخ اجتماعی ایران؛
بررسی رویکردها و مکاتب اصلی در مطالعات تاریخ اجتماعی ایران؛
بررسی عوامل مؤثر بر حیات اجتماعی ایرانیان:

- دین

- جغرافیا و سرزمین

- جمعیت و نژاد

- مهاجرتها

- حکومتها

- حوادث طبیعی و غیرطبیعی؛

بررسی مبانی و مؤلفه‌های تاریخ اجتماعی مردم ایران:

- ترکیب جمعیتی و پراکندگی آن

- اقتصاد و شیوه‌های معیشت (کشاورزی، آبیاری، دامداری، حرف و مشاغل و ...)
- فرهنگ و دین‌باوری ایرانیان
- روانشناسی اجتماعی و خلیقات ایرانیان
- نظام خانواده و نقش اجتماعی زنان
- نهادهای سیاسی و اجتماعی
- طبقات و اقشار
- اشکال زندگی ایرانیان: عشایری، روستایی و شهری؛
- بررسی ادوار تاریخ اجتماعی:
- تاریخ اجتماعی ایران پیش از اسلام: از آغاز تا پایان ساسانیان
- تاریخ اجتماعی ایران از ورود اسلام تا صفویه
- تاریخ اجتماعی ایران از صفویه تا دوره معاصر
- بررسی نقش اسلام و تشیع در بازیابی هویت ایرانی.

منابع:

۱. منابع اصلی:

۱-۱- منابع فارسی:

- فردوسی، ابوالقاسم. (۱۳۷۳). *شاهنامه*. تهران: قطره.
- بیهقی، ابوالفضل. (۱۳۷۸). *تاریخ بیهقی*. تهران: زریاب.
- ابن بلخی. (۱۳۶۹). *فارسنامه*. تهران: دنیای کتاب.
- مقدسی، شمس‌الدین. (۱۹۰۶م). *احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم*. لیدن: مطبعه بریل.
- ۲-۱- منابع مطالعاتی با تأکید بر دیدگاه‌های ایرانی - اسلامی:
 - شعبانی، رضا. (۱۳۷۴). *تاریخ اجتماعی ایران*. تهران: قومس.
 - نودری، عزت‌الله. (۱۳۸۰). *تاریخ اجتماعی ایران از آغاز تا مشروطیت*. تهران: خجسته.
 - مشکور، محمد جواد. (بی تا). *تاریخ ایران در عهد باستان*. تهران: بی نا.
 - احسن، محمد مناظر. (۱۳۸۰). *زندگی اجتماعی در حکومت عباسیان*. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

۲. منابع کمک‌درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

مبانی تاریخ اجتماعی ایران

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز:

هدف: تحلیل و بررسی عمقی و علمی مبانی تحولات تاریخی ایران.

سرفصل درس: (۳۴ ساعت)

ذکر مختصری از مفاهیم تاریخ و اجتماع - شناسایی ایران بعنوان یک واحد جغرافیایی، بیان حدود و نفوذ و تغییرات حاصله در شکل‌بندی در خلال قرون تا حال، دلایل ایجاد اجتماعات در ایران و بررسی منشاءهای ابتدائی تشکلهای اولیه تاریخ:

Social	Legitimation	الف: مشروعیت‌گرایی	
Social	Adaptation	ب: تطابق‌گرایی	
	Social	ج: ریشه‌گرایی	
Social	Integration	د: جهت‌گرایی	
	Social	Orientation	

۱- بررسی عوامل اثرگذار در شکل‌پذیری تاریخی ملت ایران

الف: نفوذ عوامل طبیعی: وضع فلات ایران از نظر کوهها، دشتها، دوری و نزدیکی به دریاها، میزان بارندگی و رطوبت، وجود رودخانه‌های کوچک و بزرگ، که مسائل بیشماری از آنها برمی‌خیزد و فی‌المثل در درازمدت مردمی سخت‌کوش، پرطقت، احساساتی و عاطفی همچنان‌نواز و ... را حالت می‌دهد.

ب: نفوذ عوامل خارجی: وجود همسایگان مهاجم در شرق و غرب ایران با وجود دشواریهای اقلیمی و طبیعی نسبت به سرزمینهای مجاور، وضع بهتری داشته و موجب جذب و جلب اقوام مختلف همسایه می‌شده است در سراسر تاریخ ایران (قبل و بعد از اسلام) این مهاجرت به صور مختلف وجود داشته و صرفنظر از تغییر حکومتها و تحول در حاکمیت سیاسی، باعث پیدایش و تغییرات مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و غیره می‌شده است، بررسی مبانی وحدت ملی و برخورد با بیگانگان.

ج: موقع استراتژیک: قرار گرفتن ایران بر سر راه آسیا، اروپا و افریقا، همواره حالتی کلیدی به این کشور داده و آن را واسطه‌ای برای استیلای داخلی و یا خارجی قرار داده است. در این زمینه مسائل دیگری نیز برای بیگانگان بوده است مانند بهره‌مندی از طرق تجاری (راه ابریشم فرضاً) و یا نفوذ در شبه قاره هند و یا تسلط بر بین‌النهرین (به دلایل فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ...) دسترسی به آبهای گرم خلیج فارس (بمنظورهای مختلف)

د: عوامل انسانی: سابقه زندگی انسان در فلات ایران بسیار قدیمی است. مراکز اولیه تمدنی در مناطق مختلف شرق، غرب و داخله فلات دیده می‌شود. اقوام مختلف غیرآریایی، آسیایی، تورانی و ایرانی در دوره‌های مختلف عمر این ملت آمده و در نواحی پراکنده توطن گزیده‌اند. اختلاط اقوام، اختلاط فرهنگها، راهها، رسم‌ها، عادات و آداب و تجربیات حیاتی بررسی ایل‌نشینی و شهرنشینی در تاریخ ایران.

۲- ایران در ادوار تاریخ

الف: شرح مختصری از تاریخ سیاسی ایران: بر سبیل توالی حوادث و گزینش وقایع مهم و نقطه‌های عطف تاریخی (در این قسمت بخصوص کوشش می‌شود که مسائل خاص مردمی، رویارویی ملت و دولت در همه ادوار، اصول اساسی حاکمیت سیاسی و ابزار تثبیت سلطه‌ها بررسی و تحلیل شود تا به عصر حاضر برسد. ب: شکل‌پذیری تاریخی ملت ایران: نحوه پیدایش اقوام و طوایف و کیفیت استقرار آنها، بررسی (مکانیزم‌های) اساسی تحولات تاریخی نحوه رویارویی اقتدار و گروهها یا حوادث داخلی و خارجی، چگونگی تشکیل دسته‌ها، گروهها و طبقات اجتماعی.

ج: مبانی اساسی زندگی معنوی: دین قائمه اصلی حیات (پیش و پس از اسلام)، اثرات اساسی اسلام بر روح و جان ایرانیان، نحوه پذیرش این دین مقدس، رسوخ اسلام در جزء و کل حیات مادی و معنوی، تظاهرات اخلاقی، اعتقادی، فرهنگی مذهبی ایرانیان در خلال چهارده قرن زندگی در متن فرهنگ اسلامی. انتظارات دینی، تفکرات مذهبی، ضرورت اجتماعی بر مدار تعالیم و برداشتهای دینی.

د: مبانی اصلی زندگی مادی که خود شامل مباحث زیر می‌شود:

د-۱- حیات چوپانی (خاص) به نحو اجمال

د-۲- کشاورزی (خاص) به نحو اجمال

د-۳- کشاورزی توأم با شیبانی به نحو اجمال

د-۴- صناعت (روستائی و شهری) به نحو اجمال

د-۵- تجارت (داخلی و خارجی) به نحو اجمال

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی تاریخ (گرایش دبیری و آزاد)

امتیاز باسختی ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: میانی تاریخ اجتماعی ایران

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۷۵
۲	به چه میزان سرفصل فعلی درارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۰
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۰
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۶۰
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۸۰
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۷۰
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۸۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۹۰
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۵۰
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازارکار) دارد؟	۵۵
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۷۰
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۶۰
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۴۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۶۰
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۵
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۰
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۵۰
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۸۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۶۰
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۶۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۷۰
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۵۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ اندیشه‌های سیاسی در ایران و اسلام		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	ندارد	۲ -

هدف:

سرفصل درس:

سیاست در قرآن و سنت پیامبر اکرم (ص)، جریان‌ها و اندیشه‌های سیاسی در قرون اولیه اسلامی:

اندیشه‌های سیاسی شیعه امامی در عهد حضور، اندیشه‌های سیاسی اهل سنت، اندیشه‌های سیاسی خوارج، مرجئه، معتزله، اشاعره، زنده، اسماعیلیه.

خواجه نصیر الدین طوسی، علامه حلی

رهیافت‌های گوناگون در اندیشه سیاسی:

الف: رهیافت فلسفی

فارابی، ابن مسکویه، ابوالحسن عامری، ابن سینا

ب: رهیافت سیاست نامه نویسی:

ابن مقفع، ابوالمعالی کیکاووس بن وشمگیر زیاری، غزالی طوسی، خواجه نظام الملک طوسی، دوانی، محقق سبزواری، کشفی دارابی، محمد علی کرمانشاهی و ...

ج: رهیافت فقه سیاسی:

علما و فقهای شیعه: شیخ مفید، شیخ الطائفه طوسی، شیخ مرتضی، خواجه نصیر الدین طوسی، علامه حلی، محقق کرکی، کاشف الغطاء، ملا احمد نراقی، شیخ مرتضی انصاری

علماء و محدثین اهل سنت: ائمه اهل سنت، ماوردی، بغدادی، ابن قراء، ابن تمیه، غزالی طوسی، اما الحرمین جوینی، فخر رازی، روزبهان خنجی

متفکران جدید: سید جمال الدین اسد آبادی، شیخ محمد عبده، عبدالرحمن کواکبی، نائینی.

کلیات جغرافیا (با تکیه بر جغرافیای ایران)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	-	۲

هدف:

آشنایی با مبانی جغرافیا و تاثیر جغرافیا بر رخدادهای تاریخی.

سرفصل درس:

معرفی منابع: تعریف جغرافیا - تاریخچه جغرافیا، فلسفه جغرافیا، روش کار در جغرافیا، رابطه تاریخ و جغرافیا، جغرافیا و سیاست.

موقعیت - موقعیت نسبی - موقعیت مطلق - طول و عرض جغرافیا.

زمین در فضا، پیدایش سال، فصول، روز و شب، ماه، منظومه‌های کیهانی ...

جغرافیای طبیعی، آب و هوا، بادهای، انواع آب و هوا (بری، بحریف مدیترانه ای ...) اقلیم‌ها، ناهمواریها، کوه، دامنه، کوهپایه، جلگه، صحرا، کویر، مناطق ساحلی، قاره‌ها و اقیانوس‌ها، دریاها، رودها، نقشه، انواع نقشه، کره جغرافیایی، نقشه خوانی مقدماتی.

شعب جغرافیا، جغرافیای انسانی، اقتصادی، سیاسی، پراکندگی نژادها، پراکندگی مذاهب، زبانها، ارتباطات، حمل و نقل، جغرافیای شهری و روستایی

پراکندگی گیاهی و جانوری، محیط زیست.

جغرافیای ایران، حدود، وسعت، موقعیت، ناهمواریها، آب و هوا، پراکندگی گیاهی و جانوری، راهها ...

مبانی جامعه‌شناسی		
از جدول	پیش نیاز/هم نیاز	تعداد واحد/ساعت
۲	-	۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت

هدف:

آشنایی با اصول و مبانی جامعه‌شناسی و به‌کارگیری آن‌ها در مطالعات و تحقیقات تاریخی.

سرفصل درس:

- جامعه‌شناسی چیست؟ قلمرو و روش جامعه‌شناسی، تاریخچه جامعه‌شناسی، شعب و مکاتب جامعه‌شناسی
- اصطلاحات جامعه‌شناسی (نقش، پایگاه‌گروه ...)
- نهادهای اجتماعی
- طبقات و قشر بندی اجتماعی - تغییرات اجتماعی
- نظام، ساخت و کارکرد در جامعه‌شناسی
- جامعه‌شناس خانواده (قبیله، دولت ...)
- جمعیت‌شناسی
- جامعه‌شناس، تاریخ و فلسفه.

مبانی علم سیاست		
از جدول	پیش نیاز/هم نیاز	تعداد واحد/ساعت
۲	-	۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت

هدف:

شناخت اصول و مبانی علم سیاست به منظور بررسی و مطالعه علمی تاریخ تحولات سیاسی .

سرفصل درس:

- تعریف سیاست
- موضوع و قلمرو سیاست
- سیاست علم، فن یا هنر
- مبانی قدرت
- قدرت، اقتدار و نفوذ
- مشروعیت، انواده اقتدار و مشروعیت
- نهادهای قدرت
- رابطه دولت و نیروهای اجتماعی
- رابطه دولت و طبقه
- ابزار و شیوه‌های اعمال قدرت
- مکانیسم تحول و انتقال قدرت
- عوامل مؤثر بر قدرت و دولت (جغرافیا، اقتصاد، دین و ایدئولوژی و فرهنگ، جمعیت و ...)
- نظریه‌ها و رهیافت‌های گوناگون به مقوله قدرت و دولت
- تاریخ و سیر تحول دوولت‌ها از امپراتوری‌های باستان تا دولت‌های مدرن
- گروه‌های نفوذ و فشار
- انواع جوامع و رژیم‌های سیاسی
- مشروعیت، انواع اقتدار و مشروعیت
- نهادهای قدرت

رابطه دروت و نیروهای اجتماعی
رابطه دولت و طبقه.

فلسفه تاریخ		
از جدول	پیش نیاز/هم نیاز	تعداد واحد/ساعت
۲ -	-	۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت

هدف:

--

سرفصل درس:

معرفی منابع: فلسفه تاریخ: معنا و مفهوم، موضوع و هدف، فلسفه نظری تاریخ و فلسفه تحلیلی تاریخ، فلسفه ادواری تاریخ و فلسفه خطی تاریخ، فلسفه تاریخ در میان ملل باستانی (مصر، هند، بین النهرین، یونان و ...)، فلسفه تاریخ در تورات، فلسفه تاریخ مسیحی، اندیشه متفکران مسیحی در باب فلسفه تاریخ از سنت اگوستین تا یوآخیم فبور، فلسفه تاریخ در قرآن و اسلام، فلسفه تاریخ در اندیشه متفکران و مورخان مسلمان (مسعودی، ابن مسکویه، ابن خلدون و ...)، اندیشه متفکران اروپایی در باب تاریخ از رنسانس به بعد (اگوست کنت، اسپنسر، ویکو، هگل، مارکس، کروچه، کالینگ وود، اسپنگر، توین بن و ...)، فلسفه تاریخ در اندیشه متفکران مسلمان در قرون اخیر.

۲-۴

سرفصل

دروس الزامی رشته

« تاریخ »

تاریخ ایران از ایلامی ها و آریایی ها تا پایان دوره هخامنشی		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۴ واحد-نظری/۶۸ ساعت	-	۳ -

هدف :

آشنایی با عوامل اصلی و اساسی پیدایش جامعه ، تمدن و تاریخ ایران و بررسی علل تعالی و ترقی آن در عصر هخامنشیان و سرانجام نخستین دوره از درخشش تمدن ایرانی.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- یادآوری جغرافیای طبیعی ایران، قلمرو تمدن ایلامی، موقعیت آن در فلات ایران و همسایگان آن
- پیدایش دولت و تمدن ایلامی، نژاد، زبان، خط، تقسیمات تاریخ ایلام، آثار و بقایای تمدن ایلامی، حفاریات شوش، اوج قدرت ایلام، سقوط ایلام، مذهب و معماری ایلام، تأثیر تمدن ایلامی بر تاریخ و تمدن ایران باستان
- مهاجرت آریایی ها به ایران، منشاء آریایی ها و نظریات مربوط بدان، راهها و چگونگی ورود آریایی ها به ایران، جامعه آریایی، مذهب آریایی بر اساس آثار باستان شناسی و روایات تاریخی و متون دینی، برخورد آریایی ها با ساکنان بومی ایران، استقرار آریایی ها
- زرتشت و تأثیر او بر جامعه آریایی، آریایی های خارج از ایران
- جامعه و دولت ماد، بنیادهای قبایلی دولت ماد، اقتصاد و فرهنگ ماد، مادها و همسایگانشان، آشور، ایلام و لیدی، دولت ماد و پارسها، فراز و فرود دولت ماد (تاریخ سیاسی)، دولت ماد و سکاها، اوج قدرت ماد، سقوط ماد
- پارسها، منشاء پارسها، سکونت گاه های اولیه آنان در ایران، اقامت در انشان، قبایل پارسی، قبیله پاسارگاد، خاندان هخامنشی و شعبات آن.

- خاندان کمبوجیه و به قدرت رسیدن کوروش، تأسیس دولت هخامنشی به وسیله کوروش، فتوحات کوروش در لیدی، بابل، شام و فلسطین، شمال شرقی ایران، مرگ کوروش، شیوه کشورداری کوروش.
 - کمبوجیه جانشین کوروش، فتح مصر، مسئله بردیا، مرگ کمبوجیه
 - انتقال قدرت به شعبه دوم خاندان هخامنشی، داریوش اول، آرام ساختن اوضاع، اعاده قدرت و قلمرو دولت هخامنشی، شیوه کشورداری داریوش، جدال با یونان، علل و نتایج آن، تخت جمشید، ارتباطات، سکه، ارتش.
 - خشایار شاه، اوضاع داخلی دولت و قلمرو هخامنشیان، ادامه در جدال با یونان
 - دیگر پادشاهان هخامنشی، اوضاع داخلی، وضع دربار، سیاست خارجی، سرایشی سقوط تمدن و فرهنگ عصر هخامنشی، مذهب، معماری، صنایع و هنرها، جایگاه تمدن و دولت هخامنشی در تاریخ ایران باستان.
-

تاریخ ایران در دوره سلوکی و اشکانی		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۳ -

هدف:

الف) بررسی چگونگی سلطه اسکندر بر ایران و حکومت سلوکیان بر این سرزمین و چگونگی سقوط آنان به دست اشکانیان.

ب) بررسی چگونگی جامعه ایران از نظر سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در عصر اشکانیان و علل زوال آنان.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- مقدونیه و یونان، فیلیپ، اسکندر، فتوحات اسکندر، شیوه کشورداری اسکندر، اسکندر و ایرانیان، تقسیم قلمرو اسکندر، اسکندر افسانه یا واقعیت؟ نقد و بررسی درباره اسکندر
- سلوکیان، تاریخ سیاسی، نظام حکومتی، اقتصاد، ارتباطات، فرهنگ، ایالات و شهرها، اشراف ایرانی، حکومت باختر، اوضاع مرزها، روابط با همسایگان
- اشکانیان، قیام علیه سلوکیان، تصرف تدریجی ایران و عقب راندن سلوکیان به شام، ایالات ایران و مناسبات آنان با اشکانیان، نظام ملوک الطوایفی، گسترده جغرافیایی قلمرو اشکانیان»
- نظام اشکانی» خانواده‌های قدرتمند و شاهنشاه» شاهان دست نشانده، ملوک الطوایفی، مجالس حکومتی، دربار و خاندان شاهی، خاندانهای قدرتمند درجه اول، طبقات، موبدان، دین و فرهنگ مهرپرستی، آثار فرهنگ یونانی، فرهنگ پهلوی، دین زرتشتی، مغان، آتشکده‌ها، آثار ادبی و دینی، زبان و خط دوره اشکانی، حماسه‌های ملی ایران و اشکانیان.
- جنگ و سیاست خارجی، آخرین سالهای حکومت سلوکیان، حکومت‌های آسیای صغیر، حقیر، یونت و ارمنستان، اعراب، رومیان، جنگ با روم و فراز و فرودهای آن، روابط با چین و هند، اقوام مهاجم در مرزها، ارتش اشکانی
- اقتصاد و اجتماع، طبقات، زمینداریف تجارت و راه‌های ارتباطی

- تمدن مجسمه سازی، معماری، معابد، نقش ها

- جایگاه اشکانیان در تاریخ ایران باستان، مسئله مدت سلسله اشکانی، ابهامات تاریخ اشکانیان، اخبار منابع قدیم درباره اشکانیان، تحقیقات جدید درباره اشکانیان

- سقوط اشکانیان، بحث و بررسی درباره نقاط قوت و ضعف دولت اشکانیف موبدان زرتشتی و اشکانیان، طبقه جنگیان و اشکانیان، قیام اردشیر، سقوط اشکانیان.

تاریخ ایران در دوره ساسانیان		
از جدول	پیش نیاز/هم نیاز	تعداد واحد/ساعت
۳ -	-	۴ واحد-نظری/۶۸ ساعت

هدف:

آشنایی با چگونگی تاسیس، ترقی و سقوط دولت ساسانیان، نهادها و مشخصه‌های اساسی آن دولت و جایگاه آن دولت در تاریخ و تمدن ایران.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- فارس خاستگاه ساسانیان، فارس پس از هخامنشیان از نظر سیاسی، اداری و دین و رابطه آن با حکومت مرکزی (سلوکی و اشکانی)
- خاندان ساسانی، منشاء آن، ساسان و سرگذشت او، پیوند ساسان با خاندان حکومتی فارس، حکومت بابک، اوضاع دولت اشکانی و روابط آن با خاندانهای قدرتمند
- اردشیر و تلاش برای کسب قدرت، جدال با اشکانیان و پیروزی بر اردوان، همراهی موبدان با اردشیر، بنیادهای سیاسی و دینی دولت ساسانی، سیاست خارجی اردشیر
- شاپور اول، سیاست داخلی و سیاست خارجی او، مانی و رابطه او با شاپور
- جانشینان شاپور اول، توسعه قدرت موبدان، اقدامات کرتیر، اوضاع داخلی و خارجی دولت ساسانیان و تاریخ سیاسی ساسانیان از شاپور اول تا شاپور دوم
- شاپور دوم، اوضاع داخلی، اوضاع دربار، جنگ و سیاست خارجی، از شاپور دوم تا بهرام پنجم
- بهرام پنجم، اوضاع دربار و دولت، اوضاع داخلی، جنگ و سیاست خارجی، از بهرام تا فیروز

- از فیروز تا انوشیروان، اوضاع داخلی، خشکسالی، هجوم خارجی و شکست فیروز، قباد و مشکلات داخلی، ظهور مزدک و سرانجام آن.
 - انوشیروان، غلبه بر مزدکیان، اصلاحات داخلی، اصلاحات داخلی، اوضاع اقتصادی، جنگ‌ها و سیاست خارجی، مقام انوشیروان در تاریخ ساسانیان
 - هرمز چهارم، اوضاع دربار و دولت، اوضاع داخلی، سیاست خارجی شورش بهرام چوبین، قتل هرمز چهارم
 - خسرو پرویز، اوضاع دولت و دربار، به قدرت رسیدن خسرو، سیاست داخلی و خارجی خسرو
 - جانشینان خسرو پرویز تا یزدگرد سوم، اوضاع دولت در دربار، انحطاط دولت ساسانی
 - یزدگرد سوم، مسئله حمله اعراب مسلمان، تلاش‌های یزدگرد، قتل او، جانشینان یزدگرد و پایان دولت ساسانی، اهمیت ساسانیان در تاریخ ایران قبل و بعد از اسلام
 - تمدن ساسانی، مذهب، معماری، هنر، تشکیلات، خط زبان، مذاهب، اعیاد، ادبیات، موسیقی ...
-

تاریخ تحولات... ایران از ورود اسلام تا پایان حکومت علویان طبرستان

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری ۳۴/ساعت	-	۳

هدف:

بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی، اعتقادی و اقتصادی ایرانیان پس از ورود اسلام و چگونگی استقلال یافتن ایران از حکومت عباسیان.

سرفصل درس:

- معرفی: - فتوح: چگونگی شکست و عقب نشینی ساسانیان، فتح مناطق مختلف ایران، استقرار نیروهای اعراب مسلمان در مناطق مختلف ایران، سازمان کشوری و لشکری مسلمانان در ایران
- نظام اداری و سیاسی ایران در دو قرن اول، امور دیوانی، امیران، وزرای ایرانی
- اسلام پذیری ایرانیان، توجه ایرانیان به اسلام، موالی، نخستین ایرانیان مسلمان و افزایش آنان
- اوضاع اقتصادی، پول، زمین و انواع آن در پی فتوحات، غنایم، بیت المال، خراج، جزیه
- انقلاب سیاسی: شورشها، شورش های خوارج، تعارضات میان قبایل عرب، قیامها در مناطق مختلف، ابومسلم، ایرانیان و خلافت عباسی
- مرزها، مرز سند، مرز سیستان، مرز کابل، مرز ماوراءالنهر، مرز قفقاز، چگونگی اداره مرزها
- اوضاع اجتماعی، تغییرات جمعیتی در پی مهاجرت قبایل عرب، دهقانان، موالی، جامعه زرتشتی
- شکل گیری تمدن اسلامی و نقش ایرانیان در آن، زبان و خط، دولت دربار
- طاهریان، اصل و نسب، چگونگی پیدایش حکومت طاهری، حدود و قلمرو، عناصر داخلی این دولت، روابط آن با خلافت عباسی، جانشینان طاهر، مناسبات آنان با حکومت های محلی همزمان، اهمیت طاهریان در تاریخ ایران و سقوط طاهریان
- صفاریان، اصل و نسب، خاسگاه اولیه، افزایش قدرت و قلمرو یعقوب، غلبه بر طاهریان، فتوحات در ایران و مرز کابل، مناسبات با دربار عباسی، ایام حکومت عمرو، شکست از سامانیان ضعف دولت صفاری، اداره حکومت صفاریان در سیستان

- علویان: داعیان علوی، نام و نسب آنان، اوضاع جغرافیایی و سیاسی مناطق شمالی ایران، ورود علویان به نواحی جنوبی دریایی خزر، شکل گیری حکومت علویان طبرستان، فراز و فرود قدرت و دولت آنان، واکنش عباسیان در برابر آنان، اضمحلال دولت علویان طبرستان

تاریخ تحولات سیاسی ایران... در دوره سامانیان ، دیلمیان و غزنویان		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد- نظری/۳۴ ساعت	-	۳ -

هدف:

بررسی تحولات سیاسی ، اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی ایران از اواخر قرن سوم تا اوایل قرن پنجم و موقعیت آن در عرصه سیاسی جهان اسلام و مقام آن در تمدن اسلامی در قرن چهارم

سرفصل درس:

معرفی منابع: - ایران در اواخر قرن سوم، اوضاع جهان اسلام و خلافت عباسی، میراث صفاریان

- ماوراءالنهر- اوضاع جغرافیایی، اهمیت سیاسی و نظامی ماوراءالنهر، ماوراءالنهر و سابقه آن در تمدن ایران باستان، ماوراءالنهر در دوره ساسانیان، ورود اسلام به ماوراءالنهر، ماوراءالنهر در قرون اول، دوم و سوم هجری، خاندان سامان، تاریخچه این خاندان قبل از امیر اسماعیل

- دولت سامانی، چگونگی تاسیس دولت سامانی به وسیله امیر اسماعیل، تاریخ سیاسی سامانیان، روابط آنان با خلافت عباسی، مناسبات سامانیان با دولت همزمان خویش، برخوردهای سامانیان با ترکان، پیدایش دولت قراخانیان، تنازع با علویان طبرستان و ...

- اوضاع اقتصادی، تجارت، کشاورزی، دهقانان، نظام اجتماعی، تحولات جمعیتی، دربار تشکیلات اداری، و وزارت، سپهسالاران، ارتش، زبان، ادبیات، تحولات دینی، اسماعیلیه، کشمکش در دربار، سمجوریان، غزنویان و دیگر سپهسالاران خراسان، سقوط دولت سامانی، مقام و موقعیت سامانیان در تاریخ و تمدن ایران

- دیلمیان، جغرافیای دیلم و صفحا جنوبی دریای خزر، میراث علویان طبرستان، صفحات جنوبی دریای خزر و ایران دوره ساسانی، قدرت یافتن آل زیار، مرداوید و جانشینان او، قدرت و ضعف آل زیار، آل بویه، علی، حسن و احمد، قدرت یافتن آن، قدرت قلمرو فرمانروای آل بویه، عصر عضدالدوله، اوضاع خلافت بغداد در عصر آل بویه، وضع اسماعیلیان و خلافت فاطمیان، مناسبات با سامانیان و غزنویان، تجزیه دولت آل بویه، سقوط آل بویه بدست سلجوقیان، تجارت، فرهنگ، دین و دولت در عصر آل بویه

- غزنویان، غلامان ترک در دولت سامانی، چگونگی تاسیس دولت غزنویان در غزنین، اوضاع مرزهای شرقی خراسان، فتوحات در هند، عصر محمود، عصر مسعود، قدرت یافتن سلجوقیان، زبان و ادب فارسی در عصر غزنوی، روابط با دولتهای مجاور، روابط با خلافت عباسی، وزارت در دولت غزنوی، شاهنامه فردوسی، اوضاع دینی عصر غزنویان، غزنویان پس از شکست دندانقان، پایان دولت غزنویان، مقام و موقعیت غزنویان در تاریخ ایران و جهان اسلام

- مقام و موقعیت سلجوقیان در تاریخ ایران و تاریخ تمدن اسلامی.

تاریخ تحولات سیاسی ایران... در دوره سلجوقیان		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری ۳۴ ساعت	-	۳

هدف:

بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در عصر سلجوقیان و اوضاع جهان اسلام و نیز مقام و موقعیت تمدن اسلام و ایران در این عصر.

سرفصل درس:

معرفی منابع - ترکان، اصل و منشاء ترکان - اران و ترکان در دوره ساسانی، مسلمانان و ترکان، تاریخ و شعب ترکان، منشاء ترکان سلجوقی، سلجوقیان تا زمان طغرل

- تاسیس دولت سلجوقی، شکست غزنویان، انقراض دیلمیان، تصرف تغداد، روابط سلجوقیان با خلافت عباسی، توسعه قلمرو سلجوقیان در عصر طغرل، الب ارسلان و ملکشاه، اوضاع اسماعیلیان و خلافت فاطمی، فتوح در قلمرو بیزانس، اروپا و مقدمات جنگهای صلیبی

- اوضاع داخلی دولت سلجوقیان، سلطان و سلطنت، وزارت، عصر خواجه نظام الملک، مقام خواجه در تاریخ وزارت و تاریخ و تمدن ایران و اسلام، اوضاع دینی عصر سلجوقیان، تشیع، تسنن، مدارس نظامیه، تشکیلات اداری و دیگر وزرای عصر سلجوقی، ارتش، تشکیلات ایالات، زمین داری، ادبیات، تصوف، حکومت‌های محلی (بنی کاکویه، شبانکارگان ...)

- جانشینان ملکشاه، جدال با اسماعیلیان، کشمکش داخلی، عصر سنجر، جنگ قطوان، فتنه غزان، تجزیه و انحطاط دولت سلجوقی، رشد دولت‌های غوری، خوارزمشاهی و قدرت یابی مجدد عباسیان، اوضاع خراسان و نواحی مرکزی ایران در اواخر قرن ششم

- اتابکان، اتابکان لر کوچک و بزرگ، سلغریان، اتابکان آذربایجان، اتابکان یزد

- شعب سلجوقیان، سلجوقیان روم، چگونگی تأسیس دولت سلجوقیان روم، اوضاع روم شرقی و آسیای صغیر، سلجوقیان روم در قرن ششم و هفتم، زبان فارسی و تصوف در قلمرو سلجوقیان روم، سلجوقیان شام، سلجوقیان کرمان، پایان دولت سلجوقیان عراق

- تمدن و فرهنگ عصر سلجوقیان، اقتصاد، جامعه، اوضاع مذهبی، ارتباطات، ارتش، تعلیم و تربیت، امور دیوانی ...

- اسماعیلیان، اسماعیلیان نزاری، الموت و دیگر دژها، جانشینان حسن صباح، اسماعیلیان تا زمان جلال الدین حسن نو
مسلمان، مسائل اقتصادی، اعتقادی و تشکیلاتی اسماعیلیان.

تاریخ تحولات سیاسی ایران... در دوره غوریان و خوارزمشاهیان

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	-	۳

هدف:

بررسی تحولات نواحی شرقی ایران پس از دولت سلجوقیان بزرگ و تاثیر آن بر دیگر نقاط ایران و منتهی شدن آن به حمله مغول.

سرفصل درس:

معرفی منابع: - بستر جغرافیایی درس، غور و موقعیت تاریخی جغرافیای آن، خوارزم و موفقیت تاریخی و جغرافیای آن، زوال تدریجی دولت سلجوقیان بزرگ، پیدایش اتابکان و حکومت‌های غوری و خوارزمی، جنگ قطوان، شکست سنجر، پیروزی قراختائیان و تأثیر آن بر اوضاع شمالی شرقی ایران، خراسان از زمان فتنه غزها، اوضاع ایران در اواخر عصر سلجوقیان بزرگ (آذربایجان، اصفهان، کرمان، فارس، خراسان، غور، خوارزم) اوضاع بغداد

- اصل و منشأ سلاطین غور، تسلط بر نواحی کوهستانی غور، شروع فتوحات در هند، سلاطین بزرگ غور، جدال غوریان با قراختائیان، جدال با خوارزمشاهیان

- اصل و منشأ خوارزمشاهیان، فتوحات تکش، روابط با سلاطین سمرقند و قراختائیان، جدال با غوریان برای خراسان، پیوند با قبایل ترک، قدم گذاردن به نواحی مرزی ایران، نخستین جدالها با بغداد

- غلبه خوارزمشاهیان بر غوریان، سلاطین سمرقند و قراختائیان، میراث غوریان در هندوستان

- فتوحات سلطان محمد خوارزمشاه در کرمان، ری، عمان، فارس، اصفهان، جدال با خلیفه عباسی، نخستین تماس‌ها با مغولان، جدالهای مقدماتی با مغولان، حمله مغول، سقوط ماوراءالنهر، خراسان و خوارزم، مرگ سلطان محمد

- فتوحات دولت خوارزمشاهی، ارتش، قبایل، تشکیلات اداری و نظام ایالات

- تمدن و فرهنگ ایران در عصر غوریان و خوارزمشاهیان، نظام اتابکی، صوفیان، دین و دولت

- عصر تهاجم مغول، تلاشهای رکن الدین غوری، تلاشهای غیاث الدین پیر شاه، تکاپوی جلال الدین، عقب راندن مغولان به پشت جیحون، جنگهای جلال الدین با مغولان، اوضاع دولت خوارزمشاهی در عصر جانشینان سلطان محمد، روابط با بغداد و سلاطین همسایه، هجوم مجدد و سقوط نهایی (۶۲۸ هجری).

تاریخ تحولات سیاسی ایران... در دوره حمله مغول و ایلخانان

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	-	۳

هدف:

بررسی تاریخ و فرهنگ مغولان و چگونگی تاسیس امپراطوری آنان و تصرف ایران و نیز آشنایی با تغییراتی که در جامعه ایرانی در پی سلطه مغولان پدید آمد و علل پیروزی نهایی فرهنگ و تمدن ایرانی.

سرفصل درس:

معرفی منابع: سرزمین مغولستان، اوضاع جغرافیایی، همسایگان، ساکنان، اقتصاد، فرهنگ، رسوم، مغولستان قبل از دولت چنگیز خانی، دولتهای ترک و مغول

- چنگیز خان، خاندان و اجداد او، قبیله چنگیز خان، تولد، جوانی او، نخستین اقدامات برای کسب قدرت، اعطای لقب چنگیز خان به تموچین، شیوه کشورداری چنگیز خان، فتوحات در مغولستان، ارتش، یاسا، فرزندان، سرداران

- حمله به دولت ختا، تصرف چین شمالی، مطیع ساختن همسایگان، شگوت‌ها، اویغورها

- نخستین جدالها با ایران، حمله به ایران، چگونگی عملیات در ایران، لشکر کشی به غرب و نواحی شرقی اروپا، تقسیم قلمرو میان فرزندان، تعیین جانشین، بازگشت به مغولستان، آخرین فتوحات، مرگ چنگیز، چنگیز در خاطره تاریخی مغولها، قضاوت درباره چنگیز خان

- جانشینان چنگیز خان فتوحات آنان، تحولات دولت و جامعه مغول پس از چنگیز، تجزیه امپراتوری مغول، تبدیلات آئینی مغولان، الوس اربعه، تماس با اروپا

- لشکر کشی هلاکو به بلاد غربی، نابودی اسماعیلیه، انقراض عباسیان، تصرف سراسر ایران، تأسیس دولت ایلخانی، جایگاه آن در جهان مغولیف مناسبات با الوسی جغتای و جوجی

- تاریخ سیاسی دولت ایلخانان تا غلزالن، اوضاع دولتهای ارتش، دربار، امیران، وزیران، تحولات دینی، اقتصاد، اجتماعی، قبایلی

- سیاست خارجی دولت ایلخانی، جنگ با مصر، وضع سلجوقیان روم، رابطه با اروپا و بیزانس، موقعیت ارمنی‌ها، گرجی‌ها، جنگ با الوس جوجی، جنگ با الوس جغتای، رابطه با چین

عصر غازان خان، تصفیه در دولت و دربار و ارتش، اطلاعات غازان، اسلام‌پذیری مغولانف سیاست داخلی و خارجی او، مقام رشیدالدین

جانشینان غازان خان، بحران تضاد شرع و یاسا، تشیع و تسنن، کشمکش امیران و ایلخانان، اوضاع داخلی و خارجی، مرگ ابوسعید، جدال میان ایلخانان رقیب، پیدایش سلسله‌های محلی و ختم دولت ایلخانی، فرهنگ و تمدن عصر ایلخانی، دین، تصوف، اقتصاد، زمین‌داری دربار، وزارت ...

تاریخ تحولات ... ایران از زوال ایلخانان تا آغاز حکومت صفویان

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	-	۳ -

هدف:

بررسی تاریخ ایران در فاصله حکومت‌های ایلخانی و تیموری و مطالعه درباره خاندان‌های حکومت‌گر این دوره و نیز چگونگی پیدایش و گسترش دولت تیموریان و زوال آن در عصر ترکمانان.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- اوضاع ایران پس از مرگ ابوسعید ایلخانی، تکاپوی امرا و قبایل برای کیب قدرت، موقعیت ایلخانان رقیب، پیدایش حکومت‌های طغاتی‌موری، جانی قربانی، چوبانیف جلابری، آل اینجو ...
- دولت سربداران، تصوف و تشیع، پیشگامان جنبش سربداری، تأسیس دولت سربداری، جدال با همسایگان، کشمکش‌های داخلی، رابطه با دولت طغاتی‌موری، سربداران در خارج از خراسان، زوال دولت سربداران، اهمیت دولت سربداران در تاریخ تشیع و ایران
- دولت آل مظفر، اصل و نسب این سلسله، تسلط بر یزد، تصرف فارس و غلبه بر آل اینجو، تصرف اصفهان، تصرف شبانکاره، تصرف کرمان، آل مظفر و اوضاع سیاسی ایران قرن هشتم، اوضاع داخلی این دولت در عصر امیر مبارزالدین و شاه شجاع، روابط خارجی آل مظفر، آخرین فرمانروایان آل مظفر، جدال داخلی، مداخله تیمور، انقراض آل جلایر (ایلکانی)، اصل و منشاء تلاش برای کسب قلمرو، اوضاع داخلی و سیاست خارجی ...
- تیموریان، پیدایش دولت تیموریه اوضاع دولت جغتایی در قرن هشتم و چگونگی به قدرت رسیدن تیمور، تلاش تیمور برای ایجاد دولتی مقتدر و وسیع، ماهیت و علل فتوحات تیمور، یورش‌های تیمور در ایران و ممالک مجاور
- جانشینان تیمور، شاهرخ، تحول دولت تیموری در عصر شاهرخ، جدال با قراقویونلوها، روابط با چین و هند، عقب نشینی تیموریان از برابر ترکمانان در غرب ایران، آخرین سال‌های حکومت تیموریان
- تمدن و فرهنگ عصر تیموری، معماری، خط، نقاشی، نجوم، ریاضی، اقتصاد، مذهب ...

- ترکمانان قراقویونلو، اصل و منشاء قراقویونلوها، قدرت یافتن آنان، جدال با تیموریان، روابط با عثمانی، اوضاع داخلی قلمرو قراقویونلوها، زوال دولت قراقویونلو، اوضاع اجتماعی، اقتصادی و دینی دولت قراقویونلو.

- ترکمانان آق قویونلو، اصل و منشاء آق قویونلوها، تلاش برای کسب قدرت، عصر حسن بیگ، اوج قدرت آق قویونلوها، اوضاع داخلی و نظام قبایلی، روابط خارجی، جدال با عثمانی، رابطه با ترابوزان و نیز عملیات در گرجستان، جانشینان حسن بیگ، مشکلات اقتصادی

قدرت یافتن صفویان و مقابله با آق قویونلوها، زوال دولت آق قویونلو، اوضاع دنیف سیاسی، اداری و اقتصادی دولت آق قویونلوها ...

تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفویه		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۴ واحد-نظری/۶۸ ساعت	تاریخ تحولات سیاسی... ایران در دوره تیموریان	۳ -

هدف:

شناخت تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوره صفویه.

سرفصل درس:

۱- بررسی حوادث داخلی پس از مرگ شاه طهماسب تا روی کار آمدن شاه عباس

حوادث دوره شاه اسماعیل دوم

حوادث دوره شاه محمد خدابنده

قیامهای عصر شاه طهماسب تا عباس یکم

- ایران در عصر شاه عباس اول

اوضاع داخلی

اوضاع همسایگان: عثمانی، اوزبکان، گویکان

اوضاع جهانی، ورود کشورهای اروپایی به ایران

اقدامات و فعالیتهای گوناگون شاه عباس در جهت تثبیت حاکمیت، جنبشهای سیاسی عصر عباس یکم

- بررسی اوضاع ایران پس از شاه عباس

دوران سلطنت شاه صفی، شاه عباس دوم، شاه سلیمان و شاه سلطان حسین، جنبشهای سیاسی دوره شاه صفی تا سلطنت

سلطان حسین

- بررسی عوامل سقوط و پیامدها و نتایج تشکیل دولت صفویه در تاریخ ایران

ج) بررسی اوضاع اقتصادی - اجتماعی در عصر صفویه (ساختار اجتماعی - اقتصادی)

تجارت: داخلی و خارجی

کشاورزی و زمینداری

بررسی طبقات اجتماعی، ساخت شهری، روستایی و عشیره ای، اصناف، بازار

وضعیت ارتش

دیوانسالاری عصر صفویه

مسکوکات صنعت: صنایع فلزی، نساجی، سفال ... وضع مالی و منابع درآمد دولت، تشکیلات اقتصادی

ه) اوضاع فکری، فرهنگی و مذهبی ایران در عصر صفویه

ادبیات و هنرها، شعر، تصوف و عرفان، حکمت و فلسفه، علوم، تاریخنگاری، سفرنامه‌ها، فقه، مذهب، علما و فقهای

مذهبی، اخباریگری و اصولی گری، فرهنگ عامه (فولکلور)

و) هنر و معماری ...

ز) روابط ایران و جهان در عصر صفویه

ایران و اسپانیا - پرتقال

ایران و انگلستان، کمپانی هند شرقی انگلیس، هلند، فرانسه، آلمان و نیز عثمانی، هند، ازبکان و ...

معرفی و نقد منابع و مآخذ

الف) مقدمات و زمینه‌های تشکیل دولت صفویه

۱- عوامل مؤثر:

الف: عامل مذهبی: تشیع، تصوف، اندیشه گالیگری، عقیده الوهیت شیوخ صفوی، اندیشه مهدویت.

(بررسی سیر تحول جریانات مذهبی تشیع و تصوف و گالیگری در ایران و پیوند آنها و تأثیر این عقاید در تکوین مقدمات

تشکیل دولت صفویه)

ب: زمینه‌های اجتماعی

فتوت، نقش ترکان آناطولی، غزا و جهاد

تأثیر طریقت صفوی، تشکیلات طریقت، مریدان، نقش بقعه اردبیل، فعالیتها و تبلیغات شیوخ صفوی، ارتباط با شیوخ خاندان حکومتگر.

- تأثیر جنبشهای سیاسی، اجتماعی قبل از صفویه

(بررسی اوضاع فکری، فرهنگی، مذهبی ایران در خلال زوال ایلخانان تا ظهور صفویه و چگونگی تأثیر آنها در تشکیل دولت صفویه ...)

ج) زمینه‌های سیاسی

(بررسی اوضاع سیاسی پس از سقوط ایلخانان (ملوک الطوائف، تیموریان، قره قویونلو، آق قویونلو ...)

و چگونگی اوضاع داخلی ایران و اوضاع سرزمینهای همجوار در آستانه ظهور صفویه (ملوک الطوائفی داخلی و عدم وحدت سیاسی در ایران ... بررسی اوضاع همسایگان ...)

۲- بررسی تاریخی خاندان صفویه: دودمان، خاستگاه نژادی خاندان، پیشینه مذهبی، (بررسی سیر تحول خاندان صفویه از کشاورزی ... تا طریقت و سپس دولت) ارتباط شیوخ با حکام داخلی و سایر حکومتها (به ویژه قره قویونلو، آق قویونلو، عثمانی، شیروانشاهیان و ...) قزلباشان

ب: تحولات پس از تشکیل دولت

- اوضاع سیاسی قبل از ظهور شاه اسماعیل اول

اقدامات شاه اسماعیل اول برای تثبیت حاکمیت و در زمینه تشکیلات اداری ارتباط با عثمانی - ازبکان - اروپا

- اوضاع سیاسی و ... دوران شاه طهماسب

رابطه با عثمانی، ازبکان، گورکانیان هند، کشورهای اروپائی

بررسی تحولات و مسائل داخلی.

تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریان و زندیان		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت	تاریخ تحولات سیاسی... ایران در دوره صفویه	۳

هدف:

شناخت تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوره افشاریه و زندیه.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

الف) افشاریه: تاریخ سیاسی

مقدمات بررسی اوضاع سیاسی، اقتصادی ایران در آستانه ظهور نادر شاه (از سقوط صفویه تا قدرت یابی نادر)

- رقبای قدرت در صحنه داخلی، حاکمیت افغانه، هجوم همسایگان، روسها و عثمانی

- بررسی وضع قندهار در دروه صفویه و بحرانی شدن آن در پایان

طوایف غلزائی و ابدالی افغانه (قندهار و هرات)

- حکومت محمود و اشرف در اصفهان، پیامدها و نتایج شورش افغانه در ایران

- پیشینه افشارها و خاستگاه آنها

- مراحل زندگانی نادر

- همراهی نادر با طهماسب دوم صفوی: دوره سپهسالاری

- اقدامات نادر در صحنه داخلی کشور: نبرد با افغانه، جنگ با عثمانی

- دوره نیابت سلطنت و اقدامات نادر، شکست و اخراج افغانه

- شورای مغان و تاجگذاری نادرشاه

- اقدامات نادر در دوره پادشاهی

لشکر کشی به هندوستان

- شورشهای داخلی زمان پادشاهی عوامل و نتایج

- جنگ با عثمانی ...

- تأسیس نیروی دریائی

پایان نادر ...

ارزیابی شخصیت نادر و نقش او در تاریخ ایران

بررسی اوضاع پس از مرگ نادر، کشمکش بازماندگان، سرداران، رقبای قدرت، قاجارها، بختیارها، زندیها، افغانها
آشفته‌گی اوضاع پس از نادر شاه

جانشینان نادر

وضعیت اقتصادی و اجتماعی در عصر افشاریه

طبقات اجتماعی کشاورزی، صنعت، دیوانسالاری، مذهب

- تجارت و غیره

- روابط خارجی افشاریه

- وضعیت فکری و فرهنگی: شعر و ادب، تاریخنگاری و ...

- اوضاع ارتش

ب) زندیه تاریخ سیاسی

زمینه‌های ظهور کریم خان زند (آشفته‌گی سیاسی پس از نادر، ظهور مدعیان قدرت از افشارها، قاجارها، افغانه، بختیارها
و زندیها)

خاستگاه ایل زند

زندگانی کریم خان و بختیارها

حوادث دوران حکومت کریم خان زند، محدوده حکومتی زندیه

- عوامل اهمیت خلیج فارس در عصر زندیه

- درگیریهای کریم خان در جنوب: اعراب بنی کعب، اعراب عثمانی، میرمهنا و بندر ریک

- کریم خان و مسأله بصره و پاشای بغداد

- روابط کریم خان و انگلیسی‌ها

- شورش‌های زمان کریم خان

- جانشینان کریم خان و درگیری‌های مداوم

- درگیری‌های زندیها با آغا محمد خان قاجار

سقوط زندیه

- وضعیت اقتصادی - اجتماعی در عصر زندیه

طبقات اجتماعی، وضع اقتصادی، کشاورزی، تجارت، صنعت، دیوانسالاری اداری، وضعیت مذهبی، نظام قضائی، وضع
ارتش

اوضاع فکری و فرهنگی

هنر و معماری زندیه.

تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از آغاز دوره قاجار تا انقلاب مشروطیت		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۴ واحد-نظری/۶۸ ساعت		۳ -

هدف:

--

سرفصل درس:

معرفی و نقد منابع:

پیشینه قاجارها: بررسی نژاد و خاستگاه، زورآزمایی قاجارها برای تصاحب قدرت، (حضور در اتحادیه قزلباشها، حضور در دولت صوفی، تجزیه قاجارها در زمان شاه عباس و حضور در استرآباد، زورآزمایی در پایان صفویه، دوره افشاریه و زندیه، زورآزمایی‌های فتحعلی خان، محمد حسن خان، حسینقلی خان جهانسوز) درگیری‌های داخلی قاجارها (رقابت یوخاری باش و اشاقه باش)

- بررسی اوضاع سیاسی، اقتصادی ایران در آستانه ظهور آغا محمد خان قاجار (با اشاره اجمالی به این اوضاع از سقوط صفویه تا مرگ کرم خان زند)

- اقدامات و فعالیت‌های آغا محمد خان برای تصاحب قدرت و تثبیت حاکمیت (تلاش‌ها، درگیری‌ها و جنگ‌ها)

- بررسی اوضاع گرجستان و تأثیر آن در حوادث داخلی ایران و پیامدهای بعدی

- بررسی اجمالی وضع روسیه و تأثیر اهداف توسعه طلبانه آن در وضع داخلی ایران

- بررسی اوضاع منطقه ای و جهانی در آغاز دوره قاجار

- وقایع سلطنت فتحعلی شاه قاجار

- زمینه‌های رقابت کشورهای استعماری در ایران، زمینه‌های خارجی، زمینه‌های داخلی، تأثیر اوضاع جهانی و رقابت استعماری در وضعیت داخلی ایران

ریشه یابی تاریخی و عوامل بروز جنگ‌های ایران و روسیه و پیامد این جنگ‌ها در اوضاع داخلی ایران

- اوضاع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی عصر ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه قاجار

- بررسی وضعیت مذهبی جامعه قاجار: نقش علمای مذهبی

- زمینه‌های شکل‌گیری جنبش‌های سیاسی، اجتماعی در این دوره و پیامد این حرکتها

- بررسی جریان‌ات و فرقه‌های مذهبی، شیخیه، تصوف، اسماعیلیه، بایبگری و غیره

- بررسی سیر نوگرایی و مدرنیزاسیون در عصر قاجار: زمینه‌ها، عوامل و ... (ارتباط نوگرایی با مسأله امتیازات و استقراض و بروز جنبشهای سیاسی، اجتماعی ...)
 - بررسی اندیشمندان و چهره‌های منورالفکر، دسته بندی این چهره‌ها و تحولات فکری عصر قاجار: زمینه‌ها، آثار، پیامدها (به ویژه سیر برخورد جامعه با تمدن غرب)
 - بررسی اقشار جامعه
 - اصلاحات و دگرگونیهای اجتماعی این دوره (ورود پدیده‌های تمدنی در کشور، اصلاحات نظامی، آموزشی، قضائی و صنعتی و ...)
 - بررسی وضعیت فرهنگی: یر تعلیم و تربیت، مدرسه سازی، روزنامه، صنعت چاپ، کتب، ادبا و شعرا و آثار ادبی، هنری
 - ساختار قدرت و مدل حکومتی در عصر قاجار
 - بررسی اوضاع اقتصادی ایران در عصر قاجاریه
 - مناسبات قاجارها با دول اروپایی (غرب) و همسایگان مثل عثمانی
 - بررسی امتیازات و تأثیر آن در اوضاع داخلی
 - ریشه یابی برخی از حوادث این دوره و جدایی ارضی از جمله مسأله هرات و افغانستان، قفقاز، ترکستان و ...
-

انقلاب مشروطیت و تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران تا انقراض قاجاریه

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد - نظری/۳۴ ساعت		۳ -

هدف:

شناخت ریشه‌های فکری و اعتقادی، اقتصادی اجتماعی نهضت مشروطیت، نقش اقشار و طبقات اجتماعی، علماء و مراجع دینی در فروپاشی نظام استبدادی مطلقه، تاسیس نظام قانونی، شناخت تحولات ایران در عصر اول مشروطه و بررسی دستاوردهای مشروطیت و دلایل ناکامی جامعه ایران در حصول به هدف‌های نهضت مشروطه‌خواهی.

سرفصل درس:

معرفی منابع و نقد و بررسی آن‌ها: بررسی ریشه‌های فکر و نهضت مشروطیت، انگیزه‌های اعتقادی و سیاسی و اقتصادی و اجتماعی جامعه و تعارض‌ها و تضادهای اقشار و طبقات اجتماعی با حکومت استبدادی، روند شکل‌گیری مبارزه علیه استبداد مطلقه - نقش عوامل داخلی و خارجی در نهضت مشروطیت، مناسبت روس و انگلیس در نهضت مشروطیت، روند شکل‌گیری قیام از مهاجرت صغری تا صدور فرمان مشروطه - قانون اساسی و متمم آن، مجلس اول، تلاش‌ها و مشکلات، ترکیب فکری و اجتماعی مجلس اول، دولت‌های عصر مشروطه اول، روزنامه‌های این دوره - تضادهای مجلس و شاه و روند شکل‌گیری استبداد صغیر، مشروطه دوم و چگونگی فتح تهران - مجلس دوم و تلاش‌ها، اولتیماتوم روسیه و انحلال مجلس دوم - جنگ جهانی اول و دلایل تغییر سیاست سنتی انگلیس در ایران، کابینه‌های دوره جنگ جهانی اول - قرارداد ۱۹۱۹ - کودتای سیاه، بررسی ریشه‌ای خارجی کودتا، روابط رضاخان و آبرون سایید، هدف‌های استعمار انگلیس و زمینه‌سازی برای صعود رضاخان - مبارزات اقلیت در مجالس چهارم و پنجم و ششم علیه رضاخان - روند اقتدار رضاخان در کابینه‌های دوره... رییس‌الوزرای رضاخان - غائله جمهوری، مجلس مؤسسان، انقراض سلسله قاجاریه.

تاریخ تحولات سیاسی ، اجتماعی... ایران از انقراض قاجاریه تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۴ واحد-نظری/۶۸ ساعت	-	۳ -

هدف:

آشنایی دانشجویان از تحولات سیاسی، اجتماعی ... ایران در آستانه انقراض قاجاریه، شناخت وضع جامعه ایران در دوره پهلوی اول و دوم ، شناسایی زمینه‌های داخلی و خارجی تشکیل و تداوم سلسله پهلوی، وضعیت ایران در جنگ جهانی دوم و آگاهی از حوادث و رویدادهای سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی ایران در فاصله سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲.

سرفصل درس:

بررسی منابع:

- حوادث مهم سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره حکومت دیکتاتوری پهلوی اول
- روابط خارجی ایران در دوره سلطنت پهلوی اول
- نفت و قرارداد ۱۹۳۳
- سیاست فرهنگی رژیم پهلوی در دوره رضاخان و وضعیت مطبوعات و کتب
- ایران در جنگ جهانی دوم و حوادث شهریور ۱۳۲۰
- زمینه‌های خارجی، سلطنت محمد رضا پهلوی، قرار داد سه جانبه و تخلیه ایران
- وضعیت کابینه‌ها، احزاب و مطبوعات و مجالس در عصر پهلوی دوم تا ۱۳۳۲
- نهضت ملی شدن صنعت نفت
- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.

انقلاب اسلامی ایران و ریشه‌های تاریخی آن		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۳ -

هدف:

بررسی عمقی و علمی فلسفه انقلاب اسلامی ایران و تحولات تاریخی و طولانی منتهی به بهمن ۱۳۵۷.

سرفصل درس:

بررسی منابع:

همانگونه که انقلاب نخستین اسلام، استمرار انقلابهای انبیاء و رسالتهای آسمانی بود، خط سرخ تشیع علوی نیز تداوم بخش انقلاب اسلامی در طول تاریخ هزار و چهارصد ساله اسلامی بوده است و درست فلسفه این انقلاب به فلسفه انقلاب انبیاء در ادوار تاریخ جوامع بشری می پیوندد و در ماهیت و اصل چیزی جز اجرای قسط و عدل الهی بین جوامع بشری و زمینه سازی برای تکامل معنوی و مادی انسانها نیست و از اینرو حماسه‌های خونین علیه ظلم و بیداد و استبداد در جامعه اصیل تشیع هیچگاه فروکش نکرده و نمودارهای آن را در هر زمان می توان آشکارا نشان داد. در بنیاد این حرکتها، مسئله رهبری و امامت که از امتیازات تشیع است نقش اصلی را ایفاء می کند و بین حرکتها و رهبريها نمی توان جدائی و فصلی قائل شد. بنابراین شناخت رهبری در این مکتب از مهمترین مقدمه شناخت حرکتها است.

هر چند این قیامها رده بندی نشده و این نبرد پی گیر و بی امان علیه ستمگران تاریخ را نمی توان به زمین و زمان خاصی نسبت داد. ولی برای نمونه می توان از این حماسه‌های غرور آفرین نام برد:

۱- مقاومت علنی در دفاع از حقوق محرومان در مبارزات ابوذر غفاری و عبدالله بن مسعود

۲- جنگ جمل

۳- نبرد صفین

۴- مبارزه با خوارج نهروان

۵- درگیریهای مسلحانه امام مجتبی با سپاه معاویه و بررسی قرارداد صلح

۶- مقاومت‌های حجر بن عدی و یاران او

۷- جهاد سراسر حماسه و خون عاشورای حسینی

۸- انقلاب خونین زید بن علی بن الحسین و یاران او

۹- قیام خونبار توابعین

- ۱۰- قایم مختار ثقفی در برابر قاتلان کربلای حسینی
 - ۱۱- قیام‌های علویان
 - ۱۲- قیام شخصیت‌های علم و تقوا و تفسیر، مانند سعید بن جبیر در برابر مظالم خارج
 - ۱۳- شورش خراسانیان علیه بنی امیه:
 - نهضت سید جمال الدین اسد آبادی علیه استعمار انگلیسها در شرق اسلامی
 - ۲- نهضت تنباکو علیه استعمار به رهبری آیت الله میرزا محمد حسن شیرازی
 - ۳- نهضت علمای ایران علیه قرارداد ((رویتر))
 - ۴- نهضت مشروطیت به رهبری روحانیت
 - ۵- نهضت شیخ فضل الله نوری برای استقرار مشروطه مشروعه و تصحیح مشروطیت فرمایشی
 - ۶- نهضت میرزا محمد تقی شیرازی علیه نفوذ انگلیس در عراق
 - ۷- نهضت علمای اصفهان و قم و خراسان و سایر بلاد علیه دیکتاتوری رضاخان
 - ۸- نهضت آیت الله سید حسن مدرس علیه اجرائیات رضاخان
 - ۹- نهضت جنگل به رهبری میرزا کوچک خان
 - ۱۰- نهضت علمای ایرانی در عراق علیه عمال سیاست انگلیس
 - ۱۱- نهضت آیت الله بروجردی علیه رضاخان به وسیله مهاجرت از نجف و تحصن در حرم حضرت عبدالعظیم
 - ۱۲- نهضت آیت الله کاشانی در زمینه سازی یک دولت ملی و طرد عناصر خود فروخته
 - ۱۳- نهضت فدائیان اسلام به رهبری نواب صفوی برای زمینه سازی انقلاب اسلامی
 - ۱۴- نهضت علمای ایران در ملی کردن صنعت نفت
 - ۱۵- نهضت عظیم ۱۵ خرداد در آستانه انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی و تداوم و پیگیری آن در تمام مراحل انقلاب تا به ثمر رسیدن آن و حفظ و نگهداری از آن تا امروز
- جنگ تحمیلی
- ۱- نقش شاه و ارتش شاهنشاهی در منطقه
 - ۲- خلیج فارس و اهمیت آن برای غرب
 - ۳- تحلیلی از حیات سیاسی کشورهای عربی در ۳۰ سال اخیر
 - ۴- تاریخچه حزب بعث در عراق و شخصیت صدام
 - ۵- تهدیدات و ضربات انقلاب اسلامی ایران به منافع ابر قدرتها در داخل و خارج
 - ۶- امام خمینی و جنگ تحمیلی هشت ساله
 - ۷- علل شروع جنگ.
-

تاریخ اسلام از میلاد پیامبر (ص) تا سال ۴۱ هجری		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴ -

هدف:

شناخت تاریخ پیدایش اسلام و زندگی حضرت رسول اکرم و بعثت آن حضرت و تحولات تاریخ صدر اسلام در دوره‌های مکی و مدنی و سه دهه اول پس از رحلت حضرت پیامبر (ص).

سرفصل درس:

معرفی منابع:

شناخت بافت فکری و اقتصادی و اجتماعی جزیره العرب در آستانه ظهور اسلام با نگاهی به تاریخ فرهنگ و تمدن عربی در جنوب و شمال جزیره العرب (حکومت‌های سبائی، معینی، قتبانی، حمیری، تدمر و نبط) شناخت ساخت اعتقادی و فکری و فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی جامعه حجاز و شهرهای اصلی آن، انساب عرب، قریش و اقتدار آن در مکه، ماهیت بت پرستی در حجاز

مهمترین حوادث سیاسی حجاز در آستانه تولد و بعثت حضرت رسول اکرم (ص)، نگاهی به وضعیت فکری، سیاسی و اجتماعی قدرتهای همسایه جزیره العرب، ایران، بیزانس، مصر و شامات پیامبر اکرم از میلاد تا بعثت- بعثت حضرت رسول و بررسی آن در پرتو قرآن و آیات دوره مکی- مراحل دعوت، شیوه‌های دعوت، اقدامات قریش و مبانی ستیز با حضرت رسول و آئین مقدس اسلام، مسلمانان اولیه، مشکلات مهاجرت به حبشه، شعب ابی طالب و مهاجرت به یثرب.

اسلام در دوره مدنی، بررسی مبانی دولت مدینه، مبانی تکوین نظام جدید مدنی و فرو ریزی مبانی نظام قبیله ای، تلاشهای حضرت رسول در ایجاد نظام اسلامی و نگاهی به مبانی حکومت اسلامی مدینه، غزوات و سرایا، یهود و مسلمین، یهود و قریشف نظام مالی مدینه و سیاست تقسیم ثروت در راستای عدالت، عام الوفود و نامه‌های سیاسی حضرت رسول به شیوخ عرب و قدرتهای منطقه، غدیر خم، رحمت حضرت رسول (ص)

سقیفه بنی ساعده، خلافت ابوبکر، حوادث دوره خلافت خلیفه اول خلافت عمر و حوادث این دوران، فتوح، خلافت عثمان، تحولات این دوران، شورش علیه عثمان و خلافت و امامت عملی حضرت علی (ع)، جمل، صفین، نهروان، غارات و شهادت مولی الموحدین، صلح امام حسن (ع) و تحلیل مبانی آن.

تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از سال چهل هجری تا سال ۲۲۷ هجری قمری

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴

هدف:

آگاهی به تحولات سیاسی اسلام و آشنایی دانشجویان با تحولات فکری و اعتقادی و چگونگی تشکیل خلافت اموی و عباسی و حوادث دوره خلافت تا پایان عصر اول عباسی.

سر فصل درس:

معرفی منابع:

تاریخ تحولات سیاسی از تأسیس خلافت اموی، سفیانی تا زوال مروانیان، نظام دیوانی و تحولات آن، ادامه فتوحات در ماوراءالنهر، شرق ایران و قلمرو بیزانس، سیاست‌های قبیله ای، قومی، اقتصادی و مذهبی امویان، علل و عوامل انحطاط امویان، جنبش‌های علوی، خارجی و عباسی ضد اموی، قیام مردم خراسان و ابومسلم و زوال بنی امیه، تأسیس خلافت عباسی و تحولات سیاسی، دیوانی در قلمرو عباسیان از دوره ابوالعباس سفاح تا عصر مأمون، تحولات سیاسی خلافت و قلمرو عباسی از دوره مأمون تا سال ۲۲۷ هجری، سیاست‌های دیوانی، مذهبی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در عصر اول عباسی، روابط عباسیان با قدرت‌های همجوار، اوضاع ثغر شرقی و شمالی و غرب و جنوب در عهد اول عباسی، نگاهی به ملل و و نحل در این دوران، سیاست‌های دیوانی و مالی عباسیان در عهد اول، فرهنگ و تمدن اسلامی در این دوران.

تاریخ تحولات سیاسی ... جهان اسلام از سال ۲۲۷ هجری قمری تا سقوط بغداد

(سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴ -

هدف:

آشنایی دانشجویان با حوزه جغرافیایی جهان اسلام و تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن در دو حوزه شرقی و غربی خلافت و مناسبات دولت‌های اسلامی با خلافت عباسی از سده سوم تا هفتم هجری قمری.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

توانایی تبیین چگونگی تجزیه قلمرو اسلامی در عصر عباسیان و مناسبات حکومت‌های متقارن با نظام خلافت و چگونگی بروز فرقه‌ها و نحله‌های گوناگون درون جامعه اسلامی.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات (خلافت و جغرافیای جهان اسلام)؛
- اوضاع داخلی خلافت عباسی در سده سوم: نفوذ ترکان و پیامدهای آن؛
- تحولات حوزه شرقی خلافت اسلامی: شکل‌گیری حکومت‌های ایرانی و روابط این دولت‌ها با خلافت؛
- حکومت‌های ترکی در حوزه شرقی و مناسبات آن‌ها با نظام خلافت؛
- تحولات حوزه غربی خلافت: شکل‌گیری دولت‌های ادرسیان، بنی‌اغلب، طولونیان، اخشدیان، فاطمیان، مرابطین، موحدون و حکومت مسلمین اندلس؛
- روابط حمدانیان، زنگیان و ایوبیان با نظام خلافت؛
- روابط خلافت عباسی با امپراطوری روم شرقی؛
- اوضاع اجتماعی: طبقات اجتماعی، نظام معیشت، گروه‌های نژادی، فعالیت‌های اجتماعی، خانواده و وضعیت زنان؛

- اوضاع اقتصادی: بودجه، امور مالی و درآمدها، سیاست کشاورزی و زمین‌داری، تجارت و راه‌های ارتباطی، صناعت و مسکوکات؛
- تشکیلات دیوانی و اداری: وزارت، دیوان‌ها، اداره ایالات، والیان و حوزه اختیارات آنها، تشکیلات نظامی، تشکیلات مذهبی و مناصب و مقامات مذهبی و قضاوت؛
- ادیان و فرق در حوزه جهان اسلام (یهود، مسیحیت و ...)
- فرقه‌ها و منازعات و دسته‌بندی کلامی، فقهی و سیاسی، مکاتب فلسفی، عرفان و تصوف؛
- قیام‌ها و جنبش‌ها: زنگیان، اسماعیلیان، قرامطه، زیدیان و ...؛
- بررسی علل سقوط خلافت عباسی و پیامدهای آن.

منابع پیشنهادی برای درس:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع عربی:

- ابن الاثیر. (۱۳۹۸ق). *الکامل فی التاریخ*. بیروت: دارالفکر.
- طبری، محمد. (۱۴۰۹ق). *تاریخ الرسل و الملوک*. بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات.
- ابن مسکویه، ابوعلی. (۱۳۶۶). *تحارت الامم*. تهران: انتشارات سروش.
- المقدسی، مصهر بن طاهر. (۱۹۶۲م). *البدء و التاریخ*. لیدن: مطبعه بریل.

۲-۱. منابع فارسی:

- زیدان، جرجی. (۱۳۶۹). *تاریخ تمدن اسلام*. ترجمه علی جواهر کلام. تهران: امیرکبیر.
- حتی، فیلیپ. (۱۳۶۶). *تاریخ مفصل عرب*. ترجمه ابوالقاسم پاینده. تهران: انتشارات آگاه.
- حسن، ابراهیم حسن. (۱۳۶۰). *تاریخ سیاسی اسلام*. ترجمه ابوالقاسم پاینده. تهران: انتشارات جاویدان.
- بروکلیمان کارل. (۱۳۸۳). *تاریخ ملل و دول اسلامی*. ترجمه‌های جزایری. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

۲. منابع مطالعاتی با تأکید بر دیدگاه‌های ایرانی - اسلامی:

- شهیدی، سید جعفر. (۱۳۷۰). *تاریخ تحلیلی اسلام*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
-

– زرین کوب، عبدالحسین. (۱۳۷۷). *تاریخ مردم ایران از پایان ساسانیان تا پایان آل بویه*. تهران: انتشارات امیرکبیر.

۲. منابع کمک درسی:

– مکی، محمد کاظم. (۱۳۸۳۹). *تمدن اسلامی در عصر عباسیان*. ترجمه محمد سپهری. تهران: انتشارات سمت.

تاریخ تحولات سیاسی ... جهان اسلام از ۲۲۷ هـ تا سقوط بغداد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز:

هدف: بررسی تحولات جهان اسلام در عصر ... عباسیان و تجزیه قلمرو خلافت و تعدد مراکز خلافت و

رشد دولتهای مسلمان

سرفصل درس: (۳۴ ساعت)

معرفی و نقد منابع: - دولت عباسیان در قرن سوم هجری، ورود ترکان - تسلط ترکان در بغداد، خاندانهای وزرا در بغداد - اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بغداد از قرن سوم تا ششم - سقوط عباسیان علل و نتایج - تحولات شرق جهان اسلام - پیدایش دولتهای طاری، صفاری، سامانی، غزنوی، غوری، قراخانی - فتوحات در هند و آسیای مرکزی - پیدایش دولت دیلمیان - تصرف بغداد به وسیله آل بویه - دولت سلجوقیان - قدرت و قلمرو سلجوقیان - نقش خواجه نظام‌الملک - تمدن ایران و اسلام در عصر سلجوقیان - تجزیه و سقوط سلجوقیان - جنگ قطران و نتایج آن - دولت سلجوقیان در روم

- دولت بنی طولون، آل اخشید - آل حمدان - اوضاع مرزهای جهان اسلام با روم - دولت فاطمیان - اسماعیلیان - چگونگی تأسیس دولت فاطمی و ترقی آن - ضعف و زوال فاطمیان - هجوم صلیبان، جهان اسلام، دولت آل زنگی - قدرت یافتن ایوبیان - تاریخ سیاسی ایوبیان - دولتهای مرابطون و موحدون در شمال آفریقا - دولت امویان اسپانیا و اوج قدرت آنان، ملوک الطوائف در اندلس، آخرین سالهای حکومت ادرسیان، آل اغلب مسلمانان در دریای مدیترانه

اوضاع فرهنگی - اجتماعی، فرهنگی - اقتصادی جهان اسلام از قرن سوم تا هفتم

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: تاریخ تحولات سیاسی ... جهان اسلام از سال ۲۲۷ هجری قمری تا سقوط بغداد

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۸۳.۳۳
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۸۳.۳۳
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۶.۶۷
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۷۵
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۷۵
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۶۲.۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۶۲.۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۶۲.۵
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس یا سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۶۲.۵
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۶۲.۵
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۷۵
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۷۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۸۳.۳۳
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۶۲.۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۲.۵
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۲.۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۶۲.۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۶۲.۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۶۲.۵
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۷۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۷۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۷۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ تشیع (۱) (از آغاز قرن تا پنجم هجری)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴ -

هدف:

شناخت تشیع و چگونگی تکوین و تحولات فکری و اعتقادی و کلامی و سیاسی شیعه از آغاز تا قرن پنجم با تکیه به سیره ائمه معصومین - مطالعه چگونگی گسترش تشیع در سرزمین‌های مختلف اسلامی - مطالعه سیره شیعیان بزرگ و تلاش‌های هر کدام در تعالی فرهنگ عقیدتی شیعه از جمله علما و محدثین بزرگ شیعه از آغاز تا قرن پنجم.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

شیعه در لغت و اصطلاح، تکوین تشیع، نقد و بررسی فرضیه‌های مربوط به ریشه‌های شیعه در عهد پیامبر، شیعه در عصر اول، رحلت حضرت رسول اکرم (ص)، شیعیان اولیه و خلافت خلفای نخستین، شیعه در عصر امامت و خلافت حضرت علی (ع)، گسترش شیعه در ایران در این دوره، خصوصاً تشیع موالی و حمراء در عراقین، تشیع و شیعیان در عهد معاویه، نگاهی کوتاه به نهضت کربلاء، قیام‌های شیعی پس از نهضت کربلاء، شیعه در عصر مروانی، قیام توابین، قیام مختار، قیام زید و نگاهی به عقاید زیدیه و نگاهی به قیام یحیی بن زند، شیعه در ایران مرکزی و شرقی، مهاجرت قبایل شیعی به ایران و روند تکوین خاندانها و جوامع شیعی در ایران، شیعه در عصر اول عباسی در ایران، یمن و آفریقا و حجاز، قیام‌های علوی و حسنی در عصر اول عباسی، ائمه شیعه امامیه در عصر اموی و عصر اول عباسی، اما صادق (ع) و عباسیان، تکوین تشیع جعفری، فقه شیعه جعفری، کلام شیعه جعفری، تکوین شیعه اسماعیلیه، روند گسترش اسماعیلیه در ایران و مغرب و یمن و نگاهی به عقاید و تلاش‌های فرقه‌های کوچک شیعی در عصر اول عباسی، غلام شیعه و نقد و بررسی عقاید آنان در پرتو آموزش‌های ائمه شیعه امامی، گسترش مذهب زیدی در ایران در عصر عباس دوم، حکومت‌های شیعی، علویان طبرستان، آل بویه، فاطمیان آل حمدان.

فقهای بزرگ شیعه و تدوین حدیث و کلام در میان شیعه امامی، کلینی، ابن بابویه، شیخ الطائفه طوسی، شیخ مفید و علم الهدی

گسترش تشیع در ایران، حجاز، عراق، یمن و شامات و آفریقا از قرن سوم تا پنجم.

تاریخ تشیع (۲) (از قرن پنجم هجری تا قرن دهم هجری)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴ -

هدف:

شناخت تشیع و چگونگی تکوین و تحولات فکری و اعتقادی و کلامی و سیاسی شیعه از آغاز تا قرن پنجم با تکیه به سیره ائمه معصومین - مطالعه چگونگی گسترش تشیع در سرزمین‌های مختلف اسلامی - مطالعه سیره شیعیان بزرگ و تلاش‌های هر کدام در تعالی فرهنگ عقیدتی شیعه از جمله علما و محدثین بزرگ شیعه از آغاز تا قرن پنجم.

سرفصل درس:

بررسی منابع:

بررسی وضعیت سه فرقه اصلی شیعه زیدیه، اسماعیلیه و امامیه در سده پنجم هجری - خلافت فاطمی در مصر - انشعابهای درونی فرقه اسماعیلیه - نزاریه و مستعلویه - اسماعیلیه ایران - اسماعیلیه در هند، مصر، شام و یمن - تشیع امامی در سده‌های پنجم تا هفتم - روابط شیعیان با مذاهب و فرق دیگر - تأثیر سلجوقیان در جهان اسلام بر وضع شیعیان و فرقه‌های گوناگون آن - کلام، فقه و معارف شیعی در سده پنجم، ششم و هفتم - حوزه‌های علمی شیعی در عراق و شامات - تشیع در دوره مغول: سقوط قلاع اسماعیلی، نقش و رفتار علماء و فقهاء شیعی امامی در دوره ایلخانی (خواجه نصیر طوسی، علامه حلّی و ...) ، گسترش اندیشه شیعی امامی در ایران و عراق - تشیع و تصوف و فرقه‌ها و جنبش‌های مذهبی - سیاسی شیعی در سده هشتم و نهم سریداران، مرعشیان و ... - تشیع در دوره صفویه - نقش علماء شیعی در روند گسترش تشیع در ایران - تشیع در هند - تشیع در قلمرو عثمانی، حوزه‌های علمی شیعی در ایران، لبنان، بحرین و عراق.

تاریخ تحلیل زندگی ائمه معصومین (ع) - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

از جدول	پیش نیاز/هم نیاز	تعداد واحد/ساعت
۴ -	-	۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت

هدف:

تحلیل و بررسی زندگی امامان شیعه با تأکید بر نقش تمدن و فرهنگ ساز آنان.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجو باید با سیره و موقعیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی امامان شیعه آشنا گردند.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم، امام و امامت و منابع زندگی ائمه اطهار (ع)؛
- زندگی امام علی (ع) در عصر رسول الله (ص)، غدیر خم و سقیفه بنی ساعده؛
- تحلیل جناح‌های فکری و سیاسی عصر امام علی (ع) (قاعدین، ناکثین، مارقین و قاسطین)؛
- نقش امام علی (ع) در فرهنگ‌سازی (علوم اسلامی، میراث امام علی (ع)؛
- تحلیل علل و آثار صلح امام حسن (ع)؛
- بررسی موقعیت شیعیان پیش از شهادت امام علی (ع) تا حادثه کربلا؛
- بررسی زمینه‌های سیاسی و اجتماعی واقعه عاشورا و پیامدهای آن؛
- امام سجاد (ع) کوشش فکری و معنوی، موضع امام در برابر خلافت اموی؛
- تلاش امام باقر (ع) در جهت گسترش فرهنگ اسلام و تشیع؛
- نقش امام صادق (ع) در فرهنگ اسلامی، نظام آموزشی، تولید علم و میراث علمی آن حضرت؛
- موضع امام موسی بن جعفر (ع) در برابر خلافت عباسی و قیام‌های علویان؛
- بررسی علل و عوامل و آثار ولایتعهدی امام رضا (ع)؛
- سیره و روش‌های فکری و سیاسی امامان عهد و کالت (امام جواد، هادی و حسن عسگری (ع)؛

- بررسی شخصیت و سیره اخلاقی امامان؛
- امامان شیعه و خانواده؛
- تعامل امامان با فرق و مذاهب گوناگون؛
- داعیه امامان شیعه درباره امامت و رهبری در اسلام؛
- سازمان و کالت و سفارت و نقش آن‌ها در گسترش تشیع؛

منابع پیشنهادی برای درس:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع عربی:

- مفید، محمد بن محمد. (۱۳۸۴). *الارشاد*. قم: محبین.
- محمد بن علی بن شهر آشوب مازندرانی. (بی تا). *مناقب آل علی ابی طالب*. بی جا.
- طبرسی، شیخ ابوعلی فضل بن حسن. (۱۳۸۸). *اعلام الوری باعلام الهدی*. تهران: اساطیر.
- احمد بن ابی یعقوب (ابن واضح یعقوبی). (۱۳۷۴). *تاریخ یعقوبی*. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

۲-۱. منابع فارسی:

- منتظرالقائم، اصغر. (۱۳۸۴). *تاریخ امامت*. قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف.
- جعفریان، رسول. (۱۳۸۱). *حیات فکری و سیاسی امامان شیعه*. قم: موسسه انصاریان.
- ادیب، عادل. (۱۳۸۸). *پیشوایان ما*. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- امین، محسن. (۱۳۷۴). *سیره معصومان*. ترجمه علی حجتی کرمانی. تهران: سروش (انتشارات صدا و سیما).
- پیشوایی، مهدی. (۱۳۷۲). *سیره پیشوایان*. قم: موسسه امام صادق (ع).

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

تاریخ تحلیلی زندگانی ائمه معصومین (ع)

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تاریخ اسلام از میلاد پیامبر تا سال ۴۱ هجری

هدفها: شناخت زوایای سیره ائمه معصومین و تلاشهای خاندان وحی در تداوم حیات اعتقادی اسلام و پایه‌ریزی بنیادهای فکری و اعتقادی شیعه و مواضع سیاسی و اعتقادی آنان علیه انحرافات فکری دنیای اسلام در دوره حیات خویش
سرفصل درس: (۳۴ ساعت)

معرفی منابع: سیره حضرت علی (ع) سبقت در اسلام، جانبازی در راه رسالت در عصر مکی تلاشهای امام در عصر مدنی، حادثه غدیر، امام در سقیفه بنی ساعده، موضع امام در دوره خلفای سه‌گانه، عصر امام از بیعت تا شهادت، سیره سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در دوران خلافت و حکومت - امام حسین، علل و آثار صلح با معاویه - قیام کربلا، مبانی، روش‌ها و هدف‌ها - آثار و پیامدهای انقلاب عاشورا - کوشش‌های فکری - اعتقاد امام سجاده در برابر خلافت اموی، فرقه‌های دیگر مانند کیسانیه - امام محمدباقر و تلاش در جهت بسط و گسترش فرهنگ و معارف شیعی - امام صادق بنیانگذار فقه جعفری - روابط امام صادق با دستگاه خلافت و فرقه‌ها و جنبش‌های سیاسی - امام موسی بن جعفر (ع) و خلافت هارون - علل، عوامل و آثار ولایتعهدی امام رضا - سیاست و رفتار امام رضا در دوره خلافت مأمون - شرایط سیاسی - اجتماعی حاکم بر دوران امامت امام جواد، هادی و امام حسن عسکری علیهم‌السلام - سیره و روشهای فکری - سیاسی امامان در مواجهه با دستگاه خلافت و فرقه‌های غیرشیعی و غیرامامی - زمینه‌ها و علل و عوامل مؤثر در غیبت امام مهدی (ع) - دوران غیبت صغری و وکلای اربعه - آغاز عصر غیبت کبری

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی تاریخ (گرایش دبیری و آزاد)

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: تاریخ تحلیل زندگی ائمه معصومین (ع)

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۷۵
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۷۵
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۷۵
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۷۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۷۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۷۵
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۶۶.۶۷
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۶۶.۶۷
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۷۵
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۷۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۷۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۸۳.۳۳
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۶.۶۷
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۷۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۷۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۷۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۷۵
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۷۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۷۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۷۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ تحولات سیاسی جهان اسلام قرن ۲ تا ۱۰ ه. ق - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴ -

هدف:

آشنایی دانشجویان با دگرگونی‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهان اسلام از انقراض عباسیان تا سده دهم هجری.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

۱. تحلیل علل انحطاط جوامع اسلامی در آستانهٔ حمله مغول، علل و عوامل حمله مغولان و پیامدهای آن و علل ضعف دولت‌های اسلامی در اندلس.
۲. تحلیل علل شکل‌گیری دولت ممالیک و دولت عثمانی.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات، جهان اسلام در آستانهٔ حمله مغولان؛
- حمله مغول و سقوط بغداد و تأثیر آن بر جهان اسلام، اسلام‌پذیری مغولان؛
- عوامل شکل‌گیری دولت ممالیک (بجری و برجی)؛
- تحلیل مناسبات خارجی دولت ممالیک با خلفای عباسی، صلیبی‌ها، عثمانی و بنی نصر؛
- بررسی علل شکل‌گیری دولت‌های اسلامی در شبه‌قاره هند از ممالیک دهلی تا گورکانیان؛
- بررسی علل شکل‌گیری دولت‌های اسلامی در آفریقه (بنی حفص، عبدالوارد و بنی مرین)؛
- بررسی علل شکل‌گیری دولت بنی نصیر در غرناطه و نقش آن در اوضاع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی اندلس؛
- تحلیل شکست و اخراج مسلمانان از اندلس
- بررسی علل و عوامل شکل‌گیری امیرنشینان آسیای صغیر (قرامان، تکه، آیدین، بنی صاروخ و..)

- ظهور تیمور و پیامد حملات وی در ماوراء النهر، ایران و آسیای صغیر؛
- بررسی علل و عوامل تکوین دولت عثمانی در آسیای صغیر؛
- بررسی مناسبات دولت عثمانی با دولت‌های اسلامی و غربی؛
- بررسی نقش تمدنی دولت عثمانی دثر تحولات جهان اسلام؛
- گسترش اسلام در جنوب شرق آسیا و اندونزی؛
- ترسیم حدود جغرافیایی جهان اسلام در پایان قرن دهم هجری.

منابع پیشنهادی برای درس:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع عربی:

- ابن تغزی بردی، ابوالمحاسن. (۱۳۷۵). *النجوم الزاهره فی ملوک مصر و القاهره*. القاہره: دارالکتب المصریہ
- ابن عذارى، ابو عبدالله. (۱۹۸۰م). *البيان المغرب فی اخبار الاندلس المغرب*. بیروت: دارالثقافه.
- ابن خلدون، عبدالرحمن بن محمود. (۱۴۰۱ق). *الصیرو دیوان المبتدا و الخبر فی الایام العرب و العجم*. بیروت: دارالفکر.
- ابن کثیر. (۱۹۶۶). *البدایه و النهایه*. بیروت: مکتبه المعارف.

۲-۱. منابع فارسی:

- طاهری ناصری، عبدالله. (۱۳۷۵). *تاریخ سیاسی اجتماعی شمال افریقا از آغاز تا ظهور عثمانیان*. تهران: وزارت فرهنگ ارشاد اسلامی.
- مونس، حسین. (۱۳۸۴). *تاریخ و تمدن عرب*. ترجمه حمیدرضا مشایخی. تهران: انتشارات سمت.
- شبارو، عصام محمد. (۱۳۸۰). *دولت ممالیک*. ترجمه شهلا بختیاری. قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- هولت و لمبتون. (۱۳۷۷). *تاریخ اسلام کمبریج*. ترجمه احمد آرام. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- استانفورد، جی شاو. (۱۳۷۱). *تاریخ امپراطوری عثمانی و ترکیه جدید*. ترجمه محمود رمضان زاده. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- ابن بلخی. (۱۳۶۳). *فارسنامه*. تهران: دنیای کتاب.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

تاریخ تحولات سیاسی ... جهان اسلام از قرن هفتم تا قرن دهم هجری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تاریخ تحولات سیاسی ... جهان اسلام از سال ۲۲۷ ه. ق تا سقوط بغداد

هدف: بررسی تحولات جهان اسلام پس از انقراض عباسیان و در هنگامه تهاجم مغولان و صلیبیان

سرفصل درس: (۳۴ ساعت)

معرفی منابع: - جهان اسلام در آستان حمله مغول، خلافت بغداد، اوضاع نواحی شرقی جهان اسلام، خوارزمشاهیان، غوریان، قراختائیان، اتابکان، اسماعیلیان، اوضاع عربستان، شام و شمال آفریقا - نواحی شرقی جهان اسلام، یورش مغولان به جهان اسلام، ابعاد و نتایج حمله مغول از ماوراءالنهر تا شام، تجزیه امپراتوری مغول - اسلام‌پذیری مغول، اسلام در مناطق تحت سلطه مغولان، تیموریان، ازبکان - هند: هند پس از سقوط غوریان، ممالیک دهلی، سلسله خلجیه، سلسله تغلقیه، اسلام و زبان فارسی در هند - خلیج فارس - ملوک بنی قیصر در کیش، ملوک هرمز، حکام لار، سلفریان، شیانکارگان - آسیای صغیر، توسعه نفوذ مغول، انقراض سلجوقیان، دولتهای ترک در آسیای صغیر، برآمدن عثمانی‌ها، مصر و شام - انقراض امویان - قدرت یافتن ممالیک، عباسیان در مصر، تاریخ سیاسی و تمدنی ممالیک - عراق: عراق پس از عباسیان، جلابریان - آخرین صلیبیان و مغولان - اسلام در شمال آفریقا - دولت فتن، مالی، سونگهای، سلسله‌های شمال آفریقا بنی مرین، بنی حفص - ملوک الطوائف در اندلس، بنی نصر، سقوط اندلس، ارزیابی تمدن و تاریخ مسلمانان در اندلس - اسلام در سواحل و جزایر اقیانوس هند، کیلوا، ممیات مقدیشو - اوضاع اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فکری جهان اسلام از قرن ۱۰ تا ۱۰

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)
عنوان درس: تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از قرن هفتم تا قرن دهم هجری

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۷۵
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۸۱.۲۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۸.۷۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۶۸.۷۵
۶	به چه میزان سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۷۵
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۶۶.۶۷
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۷۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۶۸.۷۵
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۶۸.۷۵
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازارکار) دارد؟	۶۲.۵
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۶۸.۷۵
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۶۸.۷۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۶۲.۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۶۸.۷۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۸.۷۵
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۸.۷۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۶۲.۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۷۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۵۰
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۵۶.۲۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۵۰
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۵۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ عثمانی و خاورمیانه

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۴

هدف:

بررسی تاریخ عثمانی از بدو تاسیس تا سقوط و چگونگی پیدایش ممالک عربی خاورمیانه.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

اوضاع آسیای صغیر در قرن پنجم هجری، ترکان، سلجوقیان، جنگ ملازگرد، تأسیس دولت سلجوقیان روم، هجوم مغول، سقوط دولت سلجوقیان روم، پیدایش دولت‌های ترک؛

- پیشروی ترکان مسلمان در مرزهای بیزانس، عثمان خان، اورخان، دولت و تشکیلات عثمانی، ورود به اروپا؛

- بازید اول و جنگ با تیمور، زوال موقت عثمانیان، احیای دولت عثمانی، فتوحات در اروپا، سلطان محمد فاتح، تصرف

استانبول، جدال با قدرتهای اروپایی، جنگ با آق قویونلو، سلطان سلیم و فتوحات او در آسیا، مسئله خلافت؛

سلطان سلیمان قانونی، اوج قدرت عثمانی، جنگ‌های دریایی و زمینی عثمانی، دولت عثمانی در قرن هفدهم و هجدهم

میلادی، سیاست داخلی و خارجی، اوضاع اجتماعی و اقتصادی؛

قرن نوزدهم و اوضاع امپراطوری عثمانی، تنظیمات، اوضاع بالکان، جنگ کریمه، عثمانیان نو، نهضت مشروطه، ترکان

جوان، پان ترکیسم، نهضت خلافت، شورش و زوال تدریجی، جنگ جهانی اول و سیاست عثمانی، شکست عثمانی،

آتاتورک و تشکیل جمهوری ترکیه، انقلاب عربی، پیدایش دولتهای عربی، جهان عرب در فاصله جنگ جهانی اول و

دوم، ترکیه در جنگ جهانی دوم، جهان عرب در جنگ جهانی دوم، مسئله فلسطین، خاورمیانه پس از جنگ جهانی دوم

تا کنون.

تاریخ یونان و روم		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۵

هدف:

بررسی در تمدن یونان و روم به عنوان سازندگان اصلی تمدن مغرب زمین، مناسبات آنان با تمدن‌های هم‌عصر خویش و تاثیر آن‌ها بر ادوار بعدی تاریخ اروپا.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

-مدیترانه شرقی و میراث‌های تمدن‌های مشرق زمین، اوضاع جغرافیایی بالکان، موقعیت بری و بحری یونان در بالکان و شرق مدیترانه، تمدن‌های کرت و مین (اژه ای)، مهاجرت اقوام ایونی، دورکار آخه‌های به یونان، زبان، معتقدات و زندگی اجتماعی قبایل یونانی، عصر هومر، ایلید و ادیسه

پیدایش و علت شهرها، نظام دولت شهر، خصوصیات شهرهای یونانی، نظام اجتماعی زندگی طبقات، اوضاع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آتن، اسپارت ... اصلاحات سولون، پزیسترات ...

تاریخ سیاسی یونان، جدال با ایران، جنگ‌های پلوپونزوس، رشد مقدونیه، اقدامات فیلیپ، سلطنه اسکندر، جهان‌گشایی اسکندر، جانشینان اسکندر، تصرف یونان و رومیان، تمدن یونانی، خط و زبان، ادبیات، شعر و حماسه، افسانه‌ها، معابد، معماری، مجسمه سازی و فلسفه علوم

روم، اوضاع شبه جزیره ایتالیا در قرن هشتم ق.م. اتروسکها و اقوام دیگر تمدن اتروسکی، پیدایش روم و رومی‌ها، پادشاهی روم، معتقدات و فرهنگ رومیان نخستین جمهوری روم، طبقات، سپاه و ارتش، توسعه در شبه جزیره ایتالیا، جدال با کاتاز، تصرف بالکان و اسپانیا، اصلاحات داخلی، توسعه تشکیلات روم.

امپراطوری رم: رومیان در آسیا و آفریقا، ادامه فتوحات در اروپا، حکومت‌های سه نفر اول روم، توسعه بردگی و سرکوب شورش بردگان، سزار، اکتاویوس، رونق و رفاه روم، صلح رومی، پیدایش سلسله‌های پادشاهی، پیدایش آثار انحطاط، وضع ملل تابعه، ظهور مسیحیت، توسعه مسیحیت، مشکلات امپراتوری روم، غلبه نظامیان، تلاش برای بهبود اوضاع، تقسیمات جدید امپراتوری، پذیرش مسیحیت، تقسیم امپراتوری، ادامه مشکلات، هجوم بربرها، سقوط تمدن رومی، معماریف هنر، ادبیات، ارتش، اقتصاد، اجتماع ... اهمیت تمدنهای یونان و روم در تاریخ تمدن غرب و تاریخ جهانی.

تاریخ بیزانس		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۵

هدف:

بررسی تاریخ و تمدن بیزانس به عنوان وراثت تمدن‌های یونان و روم و رابطه تمدن‌های شرقی و غربی در دوره قرون وسطی.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

اوضاع سیاسی و فرهنگی روم در قرن چهارم، اقدامات کنستانتین و دیگر فرمانروایان روم در قبال اوضاع امپراتوری و مسئله مسیحیت، یادآوری مباحث مربوط به تجزیه روم

- موقعیت جغرافیایی بیزانتیوم، احداث کنت کنستانتینوپولیس، عناصر رومی، یونانی و مسیحی سازنده بیزانس، جانشینان کنستانتین، جدال با ایران، سقوط روم غربی و موقعیت جدید بیزانس

- مسیحیت، بنیادهای مسیحیت، توسعه مسیحیت، مفاهیم مسیحیت، پیدایش کلیسا و نگارش انجیل‌ها، شوراها، مسیحیت، نقش بیزانس در تاریخ مسیحیت.

- عصر ژوستینیان، توسعه قلمرو، جدال با ایران، مسائل اقتصادی و فرهنگی، ایاصوفیا، آشفتنگی داخلی و جنگ با ایران، پیدایش اسلام و فتوحات مسلمانان در قلمرو روم، اوضاع مرزهای بالکان.

- تاریخ سیاسی بیزانس لئوی اول، ایران ... بت شکنان، ادامه جدال با جهان اسلام، تبادل‌ات تمدنی با جهان اسلام، مناسبات با اروپا، جدایی میان کلیسای شرق و غرب و پیدایش آئین‌های کاتولیک، ارتدوکس، بیزانس و شرق اروپا، مجاورها

- قدرت یافتن ترکان، جنگ ملازگرد، مقدمات جنگ‌های صلیبی، بیزانس و جنگ‌های صلیبی، جنگ صلیبی چهارم، امپراتوری لاتینی، احیای امپراتوری یونانی، انحطاط سیاسی بیزانس

بیزانس در عصر مغول، افزایش روند قدرت ترکان در آناتولی، انحطاط سیاسی و نظامی بیزانس، روابط اقتصادی بیزانس با اروپا و آسیا، ورود ترکان عثمانی به بالکان و توسعه قلمرو آنان در اروپا، آخرین سالهای حیات بیزانس، روابط بیزانس با اروپای کاتولیک و روسیه، آخرین تهاجمات ترکان عثمانی و تصرف قسطنطنیه ۱۴۵۳

تمدن و فرهنگ بیزانس، زبان، خط، ادبیات، فلسفه، دین، هنر، معماری، شهرنشینی، مرزنشینی، ارتش، اقتصاد، اجتماع، میراثهای بیزانسی تمدن روسیه، بیزانس و ارتدوکس، مقام بیزانس در تمدن اروپا و تاریخ جهانی.

تاریخ اروپا در قرون وسطی		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۵

هدف:

بررسی تاریخ و تمدن بیزانس به عنوان وراثت تمدن‌های یونان و روم و رابطه تمدن‌های شرقی و غربی در دوره قرون وسطی.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- معنا و مفهوم قرون وسطی، قرون وسطی در اروپا و سایر نقاط جهانف آغاز و انجام قرون وسطی در اروپا و نظریات مربوط به آن عناصر، مسیحی، رومی و ژرمنی سازنده قرون وسطی، انحطاط روم و سقوط آن، پیدایش مسیحیت کلیسایی و قدرت یافتن پاپها، انحطاط زندگی مدنی و اقتصاد، روستائینی، پادشاهی فرانک، مرونژین، کالونژین، اتو، شارل مارتل، شارلمان، جدال با مسلمانان در اسپانیا و مدیترانه، جدال با اقوام مهاجم در سمت شرق و شمال، تمدن اروپایی در نیمه اول قرون وسطی، استقرار اقوام مختلف در پیدایش و دولتهای بعدی اروپا، تقسیم قلمرو شارلمان
- فتودالیسم، ریشه‌ها، معنالی لغوی، اصول فتودالیسم، تحول و توسعه فتودالیسم، شوالیه‌ها، رعیت، نظام سیاسی، قضاوت به حقوق پادشاه
- کلیسا، باب، سر اسقف، اسقف، کشیش، شعائر هفتگانه، فرقه‌های درویشی، صومعه
- اسکولاستیک، تبلیغ و جهاد، نهضت، تونکیستی در اسپانیا، جدایی از بیزانس، قدرت پاپها و جدال با شاهان
- جنگ‌های صلیبی، مقدمات و علل آن در اروپا، جنگ صلیبی اول، دوم، سوم، نقش پاپ، شاهان فتودالی و مردمان در این جنگها، جنگ صلیبی چهارم و تصرف بیزانس، جنگهای صلیبی بعدی، نتایج سیاسی، اقتصادی و فکری جنگهای صلیبی، قرون وسطای اروپا و تمدن اسلامی، چگونگی بهره گیری از دانش مسلمین
- کشورها و سلسله‌های اروپایی در دوره قرون وسطی (آلمان، انگلستان، فرانسه ...) امپراتوری مقدس روم، جنگهای صد ساله، ژاندارک، مشروطه
- رنسانس، معنا و مفهوم رنسانس، پیدایش رنسانس، عصر رنسانس، ادوار رنسانس، رنسانس در هنر، ادبیات، معماری، عوامل اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، رنسانس در شمال ایتالیا، دولتهای ونیز و جنوا ...، متفکران، هنرمندان و بزرگان عصر رنسانس، آثار ادبی رنسانس، تحولات نیمه دوم قرن وسطی از نظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و

افول فنودالیسم، رشد شهرنشینی، قدرت یافتن پادشاهان، ضعف کلیسا، مسئله انگلیزیسیون رشد مناسبات پولی، پیدایش بورژوا، شورش علیه فنودالیسم، پایان قرون وسطی و نظرات مربوط به آن

- ارزیابی تمدن اروپایی در دوره قرون وسطی، معماری، هنر، ادبیات، علوم، فلسفه، اقتصاد، سیاست، دین

جایگاه قرون وسطی در تاریخ اروپا و تاریخ جهانی.

تاریخ اروپا در قرون جدید

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۵

هدف:

بررسی تحولات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و علمی اروپا در قرون جدید و نقش آن در تکوین و توسعه تمدن غربی و تاثیراتی که بر تاریخ جهان داشته است.

سرفصل درس:

بررسی منابع:

- منظور از قرون جدید، محدوده زمانی قرون جدید، رابطه قرون جدید با رنسانس

- اکتشافات جغرافیایی، علل و انگیزه‌های اکتشافات جغرافیایی، اکتشافات پرتغالی‌ها، مشرق زمین و تجارت، استعمار اروپایی، اکتشافات اسپانیایی‌ها، نتایج کشف آمریکا، اکتشافات انگلیسی‌ها، هلندی‌ها و فرانسوی‌ها، اکتشافات روسها در شرق آسیا، بررسی مسئله اکتشافات، نتایج اقتصادی، سیاسی، علمی و اجتماعی اکتشافات جغرافیایی.

- نهضت پرتستان، مسابقه اصلاح طلبی در کلیسای کاتولیک، وضع کلیسای کاتولیک در آغاز قرون جدید، علل و انگیزه لوتر، پیدایش کلیسای لوتران، جنگهای مذهبی، صلح اگسبورگ ۱۵۵۵، جنبش اصلاح طلبی کالوین، پیدایش کالونیسیم، دیگر فرق پرتستان، پیدایش کلیساهای ملی، پیدایش واژه پرتستان، موارد اشتراک و افتراق فرقه‌های پرتستان، تفکر و اخلاق پرتستان، نتایج اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نهضت پرتستان، واکنش کلیسای کاتولیک در برابر آئین پرتستان

- استعمار در قرون جدید، مستعمرات پرتغال، اسپانیا، هلند، انگلیس و فرانسه، خصوصیات استعمار در این دوره، انقلاب استقلال ایالات متحده

- تحولات علمی در دوره قرون جدید، تأسیس انجمنهای علمی، وضع علوم ریاضی و طبیعی، الهیات، فلسفه و تاریخ، تحول در علوم طبیعی، اکتشافات این دوره در زمینه نجوم، جغرافیا ... نقش کلیسا، پادشاهان و بورژوازی در قبال علوم جدید، مفهوم کهنه و نو، حقوق سیاسی و بین‌المللی، مسئله حقوق طبیعی و بشری ...، اوضاع سیاسی اروپا در قرون جدید:

رشد قدرت اسپانیا، شارل کن، نهضت پروتستان و رخداد‌های مربوط بدان، تأثیر اکتشافات جغرافیایی، اوضاع سیاسی اروپا، جنگ‌های مذهبی قرن ۱۶ و افول اسپانیا، جنگ‌های سی ساله، رشد قرون صلح و نتایج آن ۱۶۴۸، اروپا و عثمانی، عصر لویی چهاردهم، صلح اوتریخت، جنگ جانیشینی لهستان، جنگ جانیشینی اسپانیا، جنگ جانیشینی اتریش، جنگ‌های هشت ساله، صلح پاریس، اروپا و امپراتوری عثمانی، تحولات امپراتوری مقدم روم، تأثیر مسائل مستعمراتی بر اوضاع اروپا، دیپلماسی در قرون جدید.

- کشورهای اروپایی در قرون جدید اسپانیا، فرانسه، انگلیس، پروس، اتریش، هلند، لهستان، روسیه

- اقتصاد قرون جدید، مقدمات سرمایه داری، بانکداری، افزایش قدرت طبقه بورژوا، مرکانتلیسم، فیزیوکراتها، صنعت و تجارت کانالیسم در انگلستان، هلند، فرانسه، اسپانیا و پرتغال

- تحولات اجتماعی قرون جدید: موقعیت جدید طبقه بورژوا، وضع اشرافیت، آخرین جلوه‌های فئودالیسم، نخستین انقلابات دموکراتیک، تأثیر تحولات فکری و فلسفی و سیاسی بر تحولات اجتماعی این دوره، اروپا در آستانه انقلاب کبیر فرانسه

- بررسی مقام و موقعیت قرون جدیدی در تمدن اروپایی و تاریخ جهانی.

تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا جنگ جهانی اول

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۵

هدف:

بررسی تحولات اقتصادی، اجتماعی و فکری اروپا در این دوره و تاثیر آن بر قرن بیستم اروپا و نیز سایر نقاط جهان.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- انقلاب کبیر فرانسه، اوضاع داخلی فرانسه در قرن هجدهم، وضع سلطنت بوربون، تشکیلات اقتصادی، نارضایتی طبقات مردم، متفکران قرن هجدهم فرانسه و افکار آنها، تحولات پارلمانی انگلستان و تاثیر آن بر فرانسه، جنگهای هفت ساله، استقلال ایالات متحده و تاثیر آن بر فرانسه، ورشکستگی مالی فرانسه، آغاز انقلاب فرانسه و چگونگی آن، گسترش انقلاب در سراسر فرانسه، فرار اشراف، تحولات سیاسی اولیه انقلاب، اعدام شاه و ملکه، واکنش دولتهای اروپایی در برابر انقلاب، عصر ترور، پایان عصر ترور تا به قدرت رسیدن ناپلئون، جنگهای خارجی انقلاب فرانسه، نتایج سیاسی، اقتصادی، فکری و اجتماعی انقلاب فرانسه، تاثیر انقلاب فرانسه بر اروپا
- عصر ناپلئون، شخصیت ناپلئون، چگونگی قدرت یافتن او، اقدامات داخلی ناپلئون، جنگهای ناپلئون با دول اروپایی، اتحادهای دول اروپایی علیه فرانسه، شکست ناپلئون، آخرین سالهای حکومت او، فرانسه پس از ناپلئون
- کنگره وین، چگونگی تشکیل کنگره، دول شرکت کننده در آن، نقش تالیران، نتایج کنگره وین برای فرانسه و اروپا، انقلابات سالهای ۱۸۳۰ و ۱۸۸، نقش مترنینج در این دوران، اتحاد مقدس
- انقلاب صنعتی، علل و چگونگی انقلاب صنعتی، گسترش انقلاب صنعتی، نتایج انقلاب صنعتی در داخل و خارج اروپا
- پیدایش سوسیالیسم، سوسیالیسم اخلاقی، سوسیالیسم مارکسیستی، تحول سوسیالیسم، بین الملل اول و دوم سوسیالیسم، وضع طبقه کارگر در قرن نوزده، آنارشئیستها، سندیکالیستها

- ناسیونالیسم و انقلاب در قرن نوزده، وضع لیبرالیسم، موفقیت بورژوازی، تحولات اجتماعی و طبقاتی، آخرین روزهای فتودالیسم و اشرافیت کهن، توسعه ناسیونالیسم در اروپا و جنبشهای ناشی از آن
 - وحدت ایتالیا، وضع ایتالیا از نظر سیاسی، جنبش ناسیونالیسم، گاریبالدی، کاوور، مازینی، ویکتور امانوئل، ایتالیای متحد
 - وحدت آلمان، آخرین سالهای امپراتوری مقدس روم، جنبش ناسیونالیسم، بیسمارک، اقدامات داخلی و جنگهای خارجی، اتحاد آلمان، تاسیس رایش دوم، آلمان در عصر بیسمارک، آلمان پس از بیسمارک
 - اوضاع سیاسی اروپا پس از ناپلئون، مسائل شرق اروپا (روسیه، لهستان) مسائل بالکان و امپراتوری عثمانی، انقلاب استقلال یونان، شورش ملل بالکان، جنگ کریمه، تحولات اروپای مرکزی و اتخاذ آلمان، تاثیر پیدایش رایش سوم بر مسائل اروپا، انگلستان عصر ویکتوریا، فرانسه در عصر ناپلئون سوم، اوضاع هلند و بلژیک، دوره صلح مسلح، اروپا در آستانه جنگ جهانی اول
 - استعمار در قرن نوزدهم، تأثیر انقلاب صنعتی استعمارگری اروپائیان در آب، اکتشاف و استعمار آفریقا، انقلاب استقلال آمریکای لاتین، پیدایش امپریالیسم، استعمارگری روسها، رقابتهای مستعمراتی آمریکایی و ژاپن
 - تحولات فکری و علمی قرن نوزده، سبکهای سیاسی، اندیشه ای اجتماعی، اکتشافات، اختراعات، نظریات جدید درباره انسان، کیهان، وضع علم تاریخ، جامعه شناسی، روانشناسی ...
 - بررسی موقعیت اروپا در این دوره در تمدن و تاریخ اروپا و نیز تاریخ جهانی.
-

تاریخ اروپا از جنگ جهانی اول تا کنون

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۵

هدف:

بررسی تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فکری قرن بیستم و تاثیر دو جنگ جهانی بر آن و نیز ارزیابی موفقیت تمدن جدید غرب در دنیای کنونی و مسائل آینده جهان.

سرفصل درس:

معرفی منابع:

- دوره صلح مسلح و مقدمات جنگ جهانی اول، اوضاع اقتصادی و سیاسی اروپا در اواخر قرن نوزده و اوایل قرن بیستم، رقابتهای مستعمراتی جنگ سوئز، بحران فاشودا، بحران طنجه و اقراریر، رشد ناسیونالیسم، بحران در بالکانف وضع امپراتوری عثمانی، اتحاد مثلث، اتفاق مثلث، وضع ژاپن، چین، آمریکا در این دوره، قتل ولیعهد اتریش، اتریش به صربستان، مداخله آلمان و روسیه، ورود انگلستان و فرانسه به جنگ

- جنگ جهانی اول، جبهه شرقی، پیروزیها و شکستهای آلمان و روسیه، جبهه غربی، انگلستان، فرانسه و آلمان، وضع ایتالیا در جنگ جهانی اول، ورود عثمانی به جنگ، کشیده شدن جنگ به خاورمیانه و جنگ در خاور دور، کشیده شدن ایالات متحده به جنگ، شکست اتحاد مثلث، علل، نتایج آن، انقلاب عربی، شکست عثمانی، انقلاب بلشویکی، اوضاع چین

- صلح ورسای، دول شرکت کننده قرارداد صلح، وضع ایالات متحده، تأسیس جامعه ملل، نارضایتی آلمان و ایتالیا، رشد فاشیسم در ایتالیا، بحرانهای سیاسی و اقتصادی پس از جنگ، موفقیت اتحاد شوروی

- مقدمات جنگ جهانی دوم، تعارض کمونیسم ری نیناسیم، رقابت آمریکا و ژاپن، رشد نازیسم در آلمان، به قدرت رسیدن هیتلر، شکست کنفرانس خلع سلاح، ناکامی جامعه ملل، الحاق اتریش، کنفرانس مونیخ، قرارداد آلمان و شوروی، پیدایش آنتی کمیترن، حمله آلمان و شوروی به لهستان و آغاز جنگ جهانی دوم.

جنگ جهانی دوم در شرق اروپا، لهستان، جنگ در اسکاندیناوی، حمله آلمان به بلژیک و هلند، جنگ آلمان با فرانسه و انگلستان، سقوط فرانسه، حمله آلمان به شوروی، نبرد بریتانیا با نیروهای شمال آفریقا، کشیده شدن ایالات متحده به جنگ، جنگ آمریکا با ژاپن، کنفرانسهای دوران جنگ، پیروزی متفقین، بمب اتمی، اوضاع اروپا پس از جنگ، وضع آلمان، اتریش و ایتالیا، جنگ سرد، وضع ژاپن، جنگ کره، انقلاب کمونیستی چین، بحران در ایران، ترکیه و برلین ... پیدایش پیمانهای نظامی، پیدایش دول غیر متعهد، روابط شرق و غرب، سازمان ملل، جنگ ویتنام، بحرانهای خاورمیانه، جنگ اعراب و اسرائیل، جنبش استقلال طلبی مستعمرات، اوضاع مناطق جهان در پنجاه سال اخیر، شر دور، جنوب شرقی آسیا، آسیای جنوبی خاورمیانه، شبه جزیره بالکان، شما آفریقا، جنوب آفریقا، اروپای شرقی، اروپای غربی و بازار مشترک، آمریکای شمالی، آمریکای لاتین

- مسائل اقتصادی و تکنیکی، نفت و بحران انرژی مسئله موارد خام، شما و جنوب، انقلاب در ارتباطات تحولات تکنیکی، عصر فضا، بمب اتمی، بحران محیط زیست ...

- فروپاشی بلوک شرق و نتایج آن، اوضاع کنونی جهان، نقش سازمان ملل، موقعیت اروپای اوضاع خاورمیانه، اوضاع بوسنی و دیگر کانونهای بحرانی جهانی، جنبش ملل مسلمان و بازگشت به دین در سراسر دنیا، جهان در آستانه قرن بیست و یکم، مسائل سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، تکنیکی، ارتباطی، جمعیتی ... جهان در سالهای آینده، پست مدرنیته و نقد و بررسی آن، ارزیابی تاریخ و تمدن جهانی در شرایط کنونی.

۳-۴

سرفصل

دروس اختیاری رشته

« تاریخ »

ایران پیش از تاریخ - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنایی دانشجویان با حیات اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی مسکن مردم در گستره ایران، پیش از تاریخ رسمی ایرانیان.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجویان باید با تقسیم‌بندی ادوار پیش از تاریخ و ویژگی‌های تمدن‌های ایران و تأثیر آن در شکل‌گیری دوران تاریخی آشنا گردند.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات، بررسی منابع و حوزه‌های جغرافیایی؛
- بازشناسی نشانه‌های ایران پیش از تاریخ در ایران مرکزی (سیلک کاشان، قزوین، ری و...)
- بررسی کهن‌ترین نشانه‌های تمدن در شرق ایران (جیرفت، شهداد، بلخ، شهر سوخته و...)
- بررسی کهن‌ترین نشانه‌های تمدن در غرب ایران (حسنلو، مراغه و..)
- بوم‌شناسی توصیفی و تشریحی تمدن‌های جنوب ایران (شوشتر، شوش، کازرون، برازجان و..)
- بررسی وضعیت اجتماعی اقوام ساکن در ایران پیش از تشکیل دولت ماد؛
- بررسی وضعیت اقتصادی اقوام ساکن در ایران پیش از تشکیل دولت ماد؛
- شناخت وضعیت فرهنگی و هنری و دینی تمدن‌های کهن ایران؛
- بررسی روابط تمدن‌های ایران با نواحی مجاور همچون هند؛
- بررسی مبانی تمدن اقوام لولوبی، گوتی، کاسی‌ها و آثار این اقوام؛
- دوار تاریخ عیلامی‌ها و تحولات سیاسی و تمدنی (زبان، خط و آثار آن)؛

- مهاجرت آریایی‌ها و شکل‌گیری ملت و دولت شهر ایران.

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع لاتین و عربی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

۱-۲. منابع فارسی:

- کامرون، جورج. (۱۳۷۹). *ایران در سپیده دم تاریخ*. ترجمه حسن انوشه. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- هینتس، والتر. (۱۳۸۷). *دنیای گمشده عیلام بازسازی تمدن گمشده*. ترجمه فیروز فیروزنیا. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی.
- ملک شهمیرزادی، صادق. (۱۳۸۷). *اطلس باستان شناسی ایران از آغاز تا پایان دوره یکجانشینی*. تهران: سمت.
- گریشمن رومان. (۱۳۷۲). *ایران از آغاز تا اسلام*. ترجمه محمد معین. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- آمیه، پیر. (۱۳۴۹۹). *تاریخ ایلام*. ترجمه شیرین بیاتی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- هون، فرانک. (۱۳۸۸). *باستان شناسی غرب ایران*. ترجمه زهرا باستی. تهران: سازمان سمت.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: ایران پیش از تاریخ

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هر یک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: ایران پیش از تاریخ

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۶۶.۶۷
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۲.۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۵۰
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۵۰
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۰
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاقی اشاره شده است؟	۱۲.۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۲۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۳۷.۵
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۳۷.۵
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۳۷.۵
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۶۲.۵
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۶۲.۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۷۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۸۷.۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۰
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۷۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۶۲.۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۸۷.۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۶۲.۵
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۵۰
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۵۰
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۶۲.۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ سلسله‌های شرقی ایران (پیشدادیان و کیانیان) - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنایی دانشجویان با تمدن‌های دیرینه ایرانیان در فرآیند ویژگی‌های ادبیات حماسی دولت‌های پیشدادیان و کیانیان و قهرمانان ایرانی.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجویان باید توانایی تجزیه و تحلیل ادبیات حماسی و کاربرد مطالعات اسطوره‌شناسی در تحلیل مباحث تاریخی را پیدا کنند.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات، ادبیات حماسی، اسطوره و کاربرد آن در تاریخ، منابع و مآخذ؛
- جغرافیای اساطیری سلسله‌های پیشدادی و کیانی؛
- پیشدادیان در ادبیات حماسی؛
- جایگاه خاندان‌های پهلوانان در اسطوره‌های ایرانی (رستم، گودرز، افراسیاب و کیقباد)؛
- جایگاه کیانیان در ادبیات حماسی؛
- جایگاه قهرمانان ایرانی و مبارزات آنان علیه ظلمت و دیوان در ادبیات حماسی؛
- تفاوت‌های تاریخی و فرهنگی پیشدادیان و کیانیان در عرصه‌های اسطوره، حماسه و تاریخ؛
- روابط ایرانیان و تورانیان؛
- ارتباط تاریخی دولت‌های هخامنشی و ساسانی با پیشدادیان و کیانیان؛

- کارکرد فرهنگی و اجتماعی ادبیات حماسی در عرصه شکل‌گیری سنن و آداب و رسوم ملی؛
- کارکرد عناصر دینی ادبیات حماسی در شکل‌گیری هویت ملی؛
- بررسی تأثیر ادبیات حماسی در تدوین تاریخ ایران؛

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع فارسی:

- فردوسی، ابوالقاسم. (۱۳۷۳). *شاهنامه*. تهران: نشر قطره
- کزازی، جلال‌الدین. (۱۳۷۹). *نامه باستان ویرایش و گزارش شاهنامه فردوسی*. تهران: انتشارات سمت.
- بهار. مهرداد. (۱۳۶۲). *پژوهشی در اساطیر ایران*. تهران: انتشارات توس.
- کریستین سن. آرتور. (۱۳۵۵). *کیانیاں*. ترجمه ذبیح‌الله صفا. تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- آموزگار. ژاله. (۱۳۸۴). *تاریخ اساطیری ایران*. تهران: انتشارات سمت.
- ابن بلخی. (۱۳۶۹). *فارسنامه*. تهران: دنیای کتاب.

۲. منابع کمک‌درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: تاریخ سلسله های شرقی ایران (پیشدادیان و ایران)

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی تاریخ (گرایش دبیری و آزاد)

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هر یک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: تاریخ سلسله های شرقی ایران (پیشدادیان کیانیان)

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۶۲.۵
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۵۰
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۵۰
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۲۵
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۷۵
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۷۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۷۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۵۰
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۲۵
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۵۰
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۵۰
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۵۰
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۵۰
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۲۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۲۵
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۲۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۲۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۱۰۰
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۵۰
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۲۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۲۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۲۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ اسلام در حوزه اقیانوس هند و جنوب شرقی آسیا - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنایی دانشجویان با تاریخ سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مسلمانان در شبه قاره هند و جنوب شرقی آسیا.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجویان باید با چگونگی ورود اسلام و نقش مسلمانان در تاریخ سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مسلمانان در شبه قاره هند و جنوب شرقی آسیا آشنا گردند.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات، حدود جغرافیایی، منابع؛
- تحولات سیاسی و اجتماعی شبه قاره هند پیش از ورود مسلمانان؛
- تبیین چگونگی ورود مسلمانان به هند از قرن اول هجری؛
- فتوحات غزنویان در شبه قاره هند؛
- روابط تجاری بنادر هند با مسلمانان و چگونگی نفوذ تدریجی اسلام در سواحل هند و جنوب شرقی آسیا؛
- نقش عرفا و اهل تصوف در گسترش اسلام در شبه قاره هند؛
- دولت‌های اسلامی هند (غزنویان؛ ممالیک، خلجی‌ها، تغلق‌ها، بهمنی‌ها، لودی‌ها)؛
- علل شکل‌گیری دولت بابرین در هند؛
- نقش دولت‌های اسلامی در فرهنگ و تمدن شبه قاره هند؛

- دولت‌های شیعی هند (عادلشاهیان، قطب شاهیان، نظام شاهیان دکن)؛
- چگونگی نفوذ اسلام در سواحل جنوب شرقی آسیا؛
- بررسی علل پیشرفت اسلام در اندونزی؛
- وضعیت مسلمانان هند در دوره استعمار انگلیس؛
- وضعیت مسلمانان در هند در دوره استقلال؛
- جوامع شیعی در هند در دوره استقلال.

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع فارسی:

- دولافوز. (۱۳۱۶). *تاریخ هند*. ترجمه فخر دانی. تهران: کمیسیون معارف.
- هالیستر، جان نورمن. (۱۳۷۳). *تشیع در هند*. ترجمه مشایخ فریدنی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- احمد، عزیز. (۱۳۶۷). *تاریخ تفکر اسلامی در هند*. ترجمه نقی لطفی و یاحقی. تهران: انتشارات کیهان.
- کرمی، مجتبی. (۱۳۷۳). *نگاهی به تاریخ حیدرآباد*. تهران: دفتر مطالعات وزارت خارجه.
- رضوی، سید عباس اطهر. (۱۳۷۶). *شیعه در هند*. واحد ترجمه. قم: دفتر تبلیغات اسلامی.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: تاریخ اسلام در حوزه اقیانوس هند و جنوب شرقی آسیا

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: تاریخ اسلام در حوزه اقیانوس هند و جنوب شرقی آسیا

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۶۶.۶۷
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۲.۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۷۵
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۶۲.۵
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۵۰
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۷۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۷۵
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۵۰
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۵۰
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۶۲.۵
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۶۲.۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۷۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۸۷.۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۷۵
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۳۷.۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۳۷.۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۷۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۶۲.۵
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۳۷.۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۲۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۵۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

ادیان ایران باستان - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶

هدف درس:

آشنائی دانشجویان با سرچشمه باورها و اعتقادات و زمینه‌های تاریخی ایرانیان پیش از ورود آریاییها و اساطیر ایرانی و آیین‌ها و ادیان ایرانی پیش از اسلام و سیر تحول آن تا ظهور اسلام.

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

در پایان این درس دانشجویان باید بتوانند با برخورداری از قدرت تحلیل روند تکامل باورهای دین خود، از هویت دینی کنونی خویش دفاع کنند.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات ادیان و آیین‌های ایرانی پیش از اسلام و معرفی منابع و مطالعات و آشنائی با روش پژوهش در آیین‌ها و ادیان ایران پیش از اسلام؛
- بررسی رویکردها و مکاتب اصلی در مطالعات ادیان و آیین‌های ایرانی پیش از اسلام؛
- بررسی اعتقادات نخستین ساکنان بومی فلات ایران؛
- بررسی اساطیر ایرانی
- بررسی مهم‌ترین ادیان و آیین‌های ایرانی پیش از اسلام: مزدکی، زروانی، میترایسیم، مهرپرستی و تفاوت آن با میترایسیم غربی، مانوی و زرتشت؛
- بررسی سیر تحول آیین‌ها و ادیان ایرانی پیش از اسلام؛
- بررسی آموزه‌های دین زرتشت:

باورهای هستی شناختی

مناسک

اخلاقیات

ساختار اجتماعی دین زرتشت

- بررسی اجمالی متون دینی باقی مانده از آیین ها و ادیان ایرانی پیش از اسلام

- نقش هویتی آیین ها و ادیان ایرانی پیش از اسلام

- موضع اسلام در باره ادیان و آیین های ایرانی پیش از اسلام.

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

- شهرستانی، محمد بن عبدالکریم. (۱۳۸۷). *الملل و النحل*. تهران: موسسه الصادق للطباعه والنشر.
- بغدادی، عبدالقادر. (۱۳۸۵). *الفرق بین الفرق در تاریخ مذاهب اسلام*. تهران: اشراقی.
- ابوالمعالی، محمد الحسینی العلوی. (بی تا). *بیان الادیان. تصحیح عباس اقبال*. تهران: انتشارات ابن سینا.

۲. منابع مطالعاتی:

- ماریان موله. (۱۳۸۲). *ایران باستان*. ترجمه دکتر ژاله آموزگار. تهران: توس.
- مری بویس. (۱۳۸۰). *زردشتیان، باورها و آداب دینی آنها*. ترجمه عسگر بهرامی. تهران: ققنوس.
- نیبرگ، هزیک ساموئل. (۱۳۵۹). *دین های ایران باستان*. ترجمه سیف الدین نجم آبادی. تهران: مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ ها.
- دوشن گیمن، ژاک. (۱۳۷۵). *دین ایران باستان*. ترجمه رویا منجم. تهران: فکر روز.
- زنو، آر. سی. (۱۳۷۵). *طلوع و غروب زرتشتی گری*. ترجمه تیمور قادری. تهران: فکر روز.
- بویس، مری. (۱۳۷۶). *تاریخ کیش زرتشت (۳ جلد)*. ترجمه همایون صنعتی زاده. تهران: انتشارات توس.
- دوست خواه، جلیل. (۱۳۷۹). *اوستا. کهن ترین سروده های ایرانی*. تهران: انتشارات مروارید.
- آشتیانی، جلال الدین. (۱۳۷۴). *زرتشت مزدیسنا و حکومت*. بی جا: شرکت سهامی انتشار.
- رضی، هاشم. (بی تا). *دین قدیم ایرانی از آغاز تا ظهور زرتشت*. بی جا: موسسه انتشارات اسیا.
- ویدن گرن، گئو. (۱۳۸۱). *جهان معنوی ایرانی از آغاز تا اسلام*. ترجمه محمود کندری. تهران: میترا.
- توفیقی، حسین. (۱۳۸۴). *آشنایی با ادیان بزرگ*. تهران: سمت.

عنوان درس: ادیان ایران باستان

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی تاریخ (گرایش دبیری و آزاد)

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هر یک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: ادیان ایران باستان

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۷۵
۲	به چه میزان سرفصل فعلی درارتباط با اهداف درس می باشد؟	۸۳.۳۳
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۶.۶۷
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۶.۶۷
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۷۵
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۵۸.۳۳
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۴۱.۶۷
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۶۶.۶۷
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۵۸.۳۳
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۵۸.۳۳
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازارکار) دارد؟	۴۱.۶۷
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۷۵
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۷۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۷۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۶۶.۶۷
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۸.۳۳
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۶۶.۶۷
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۵۸.۳۳
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۸۳.۳۳
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۷۵
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۷۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۷۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۵۸.۳۳

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ پیامبران - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنائی دانشجویان با نقش پیامبران در حیات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی امت‌ها

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجو باید در این درس با نقش پیامبران در تمدن و فرهنگ سازی بشریت آشنا گردند.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم، نبوت، و فلسفه ارسال رسل، پیامبر، نبی، رسالت، پیامبران الوالعزم
- نقش تمدن ساز حضرت آدم و حضرت نوح
- بررسی حرکت تمدن ساز حضرت ابراهیم و خاندان وی
- نقش تمدن ساز حضرت یوسف
- تحلیل حرکت تمدن ساز حضرت موسی
- تحلیل و بررسی نقش تمدن ساز حضرت داود و سلیمان
- نقد و بررسی تاریخ انبیاء بنی اسرائیل در دوران اسارت
- نقد و بررسی حیات حضرت عیسی بن مریم در کتاب مقدس و قرآن
- بررسی نقش حضرت زکریا و یحیی
- نقش انبیاء در تمدن بشریت
- انبیاء الهی و نهادسازی اقتصادی
- تعامل پیامبران با قدرت‌های سیاسی معاصر خود
- پیامبران و هنر نبوی
- نقش تمدن ساز رسول الله (ص) در مدینه منوره

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع عربی:

- مسعودی، ابوالحسن. *مروج الذهب*. بیروت: دارالمعرفه قرآن مجید.
- ازرقی، ابوالوید. (۱۴۰۰ق). *اخبار مکه و ما جاء فیها من الآثار*. مدینه منوره: مطابع الرشید.

۱-۲. منابع فارسی:

- بی آزار شیرازی، عبدالکریم. (۱۳۸۲). *باستان شناسی و جغرافیای تاریخی قصص قرآن*. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- یعقوبی، ابن واضح. (۱۳۷۹ق). *تاریخ*. بیروت: دار صادر داریروت.
- گرامی، عبدالرحیم. (۱۳۷۹). *در آمدی بر تاریخ ادیان در قرآن*. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- بلاغی، صدرالدین. (۱۳۶۶). *قصص قرآن*. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- بیّمی، محمد مهران. (۱۳۸۳). *بررسی تاریخ قصص قرآن*. ترجمه محمد راستگو و مسعود انصاری. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: تاریخ پیامبران

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هر یک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: تاریخ پیامبران

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۱۰۰
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۱۰۰
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۵۰
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۵۰
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۲۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۲۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۰
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۱۰۰
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازارکار) دارد؟	۷۵
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۱۰۰
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۷۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۱۰۰
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۷۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۱۰۰
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۷۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۵۰
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۷۵
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۵۰
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۷۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۱۰۰
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۷۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

تاریخ هنر و معماری اسلامی - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

بررسی و تحلیل نقش تمدنی مسلمانان در گسترش هنر و معماری اسلامی در سرزمین‌های اسلامی

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

در این درس باید دانشجویان با سبک‌های هنر معماری ایران و جهان اسلام و انواع هنرهای تزئینی و معنا و مفهوم هنر اسلامی آشنا گردند

سرفصل درس:

- کلیات: (مفاهیم، فرهنگ و تمدن، هنر، معماری، هنر اسلامی و هنر دینی)
- تأثیر هنر در فرهنگ و تمدن بشر، حقیقت هنر و زبان هنر
- نقش مسلمانان در شهرسازی
- ویژگی‌های معماری مساجد، قصرها، مدارس، پلها، کاروانسراها و آب انبارها و ...
- سیر تطور هنر معماری در دوران اموی، عباسی و فاطمیان
- ویژگی‌های هنر معماری اسلامی در شام، مصر، شمال آفریقا، اندلس، شبه قاره هند و عثمانی
- ویژگی‌های سبک معماری ایران (خراسانی، رازی، سلجوقی، ایلخانی و تیموری)
- ویژگی‌های سبک معماری ایران (عصر صفوی و قاجاری)
- ویژگی‌های هنرهای تزئینی، نقاشی، خطاطی، گچبری، آجرکاری و کاشیکاری
- رمزگشایی و تحلیل نمادها و سمبل‌ها در آثار هنری اسلامی

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع فارسی:

- یوسف کیانی، م. (۱۳۷۹). *تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی*. تهران: انتشارات سمت.
- بیانی، مهدی. (۱۳۶۳). *احوال و آثار خوشنویسان*. تهران: انتشارات علمی
- هیلن براند، رابرت. (۱۳۷۷). *معماری اسلامی*. ترجمه ایرج اعتصام. تهران: شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.
- بورکهارت، تیتوس. (۱۳۷۸). *هنر اسلامی زبان و بیان*. ترجمه مسعود رجب نیا. تهران: سروش (انتشارات صدا و سیما).
- ویلبر، دونالد. (۱۳۶۵). *معماری اسلامی ایران در دوره ایلخانی*. ترجمه عبدالله فریار. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- اینتگهاوزن، ریچارد. (۱۳۸۱). *هنر و معماری اسلامی*. ترجمه یعقوب آژند. تهران: انتشارات سمت.
- کوئل، ارنست. (۱۳۷۶). *هنر اسلامی*. ترجمه طاهری. تهران: مولی.

۱-۲ منابع مطالعاتی با تأکید بر دیدگاه‌های ایرانی - اسلامی:

- بلخاری، حسن (۱۳۸۴). *مبانی عرفانی هنر و معماری اسلامی*. تهران: نشر مهر حوزه هنری.
- بلخاری، حسن. (۱۳۸۴). *سرگذشت هنر در تمدن اسلامی (معماری و موسیقی)*. تهران: نشر سوره.
- بلخاری، حسن. (۱۳۸۶). *حکمت هنر و زیبایی*. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: تاریخ هنر و معماری اسلامی

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هر یک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: تاریخ هنر و معماری اسلامی

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۷۵
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۶۶.۶۷
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۵۸.۳۳
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۶.۶۷
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۵۰
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۵۰
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و با اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۵۰
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۵۸.۳۳
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۵۸.۳۳
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۵۸.۳۳
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۵۰
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۶۶.۶۷
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۵۸.۳۳
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس یا سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۴۱.۶۷
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۷۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۷۵
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۸.۳۳
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۴۱.۶۷
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۸۳.۳۳
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۶۶.۶۷
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۵۸.۳۳
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۵۸.۳۳
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۲۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

جغرافیای انسانی - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)

تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنایی دانشجویان با مفاهیم و مؤلفه‌های جغرافیای انسانی ایران

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجویان باید با مقوله‌های جغرافیای انسانی ایران آشنا گردند..

سرفصل‌های پیشنهادی این درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات جغرافیای انسانی
- کم و کیف پراکندگی مقوله‌های جغرافیای انسانی در ایران شامل:
- جمعیت (سواد، نسبت جنسی، ازدواج، طلاق، مرگ و میر و...)
- نژاد و زبان
- ادیان و مذهب
- معیشت (شهرنشینی، روستانشینی و کوچ نشینی)
- پراکندگی سکونتگاهها
- حمل و نقل و ارتباطات
- جغرافیای اقتصادی (کشاورزی و صنعت) ایران

- مقایسه سطح پیشرفت علمی و فناوری ایران با کشورهای اسلامی

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع لاتین و عربی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

۱-۲. منابع فارسی:

- بدیعی، ربیع. (۱۳۶۲). *جغرافیای مفصل ایران*. تهران: انتشارات اقبال.
- صفی نژاد، جواد. (۱۳۶۶). *جغرافیای انسانی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- بهفروز، فاطمه. (۱۳۷۴). *مبانی جغرافیای انسانی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- سعیدی رضوانی، عباس. (۱۳۶۸). *بینش اسلامی و پدیده‌های جغرافیایی*. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: جغرافیای انسانی

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: جغرافیای انسانی

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۱۰۰
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۲۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۷۵
۶	به چه میزان سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۵۰
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۷۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۵۰
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۰
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس یا سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۷۵
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۵۰
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۱۰۰
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۱۰۰
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۷۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۱۰۰
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۰
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۷۵
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۵۰
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۱۰۰
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۷۵
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۷۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۷۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۷۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفوی - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنایی دانشجویان با ویژگی‌های و وجوه گوناگون فرهنگ و تمدن ایران عصر صفوی با تکیه بر اندیشه‌های مذهب تشیع

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

توانایی تبیین جنبه‌های گوناگون فرهنگ و تمدن ایران عصر صفویه و بررسی نقش اندیشه‌های مذهب شیعه در تمدن سازی.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و اصطلاحات درباره فرهنگ و تمدن، معرفی منابع و روش پژوهش
- ویژگی‌ها و مؤلفه‌های فرهنگ و تمدن عصر صفویه
- ساختار قدرت ایران در عصر صفویه (نقش گروه‌های نژادی در حکومت صفویه)
- سازمان‌های اداری و نهادهای دیوانی
- وضعیت مذهب و مناسبات دین و دولت در عصر صفویه
- تبیین راهبردهای مهندسی تمدن ساز علوی دانشمندان عصر صفوی
- بررسی جریان‌های فکری و فرهنگی عصر صفوی (اصولی، اخباری، عرفانی و تصوف، فلسفی و ..)
- بررسی وضعیت علوم گوناگون در عصر صفوی
- مدارس و نظام‌های آموزشی در دوره صفوی
- هنر و معماری اسلامی ایران عصر صفوی
- صنایع مستظرفه و فلزی در این دوره
- هنرهای تزئینی خطاطی، نقاشی، گچ بری و کاشیکاری عصر صفوی

- بررسی صنعت فرش و نساجی عصر صفوی

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع فارسی:

- دانشگاه کمبریج. (۱۳۸۰۹). *تاریخ ایران دوره صفویه*. ترجمه یعقوب آژند. تهران: نشر جامی
- سیوری، راجر. (۱۳۸۲). *ایران عصر صفوی*. ترجمه عزیزی. تهران: نشر مرکز.
- تاج بخش. (۱۳۶۲). *تاریخ صفویه (هنر، صنعت، ادبیات و علوم)*. شیراز: دانشگاه شیراز.

۲-۱. منابع متداول فارسی (و ترجمه شده):

- جعفریان، رسول. (۱۳۷۹). *صفویه در عصر دین، فرهنگ و سیاست*. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- نجفی، موسی. (۱۳۸۷). *انقلاب فرامدرن و تمدن اسلامی*. تهران: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.

۲. منابع کمک درسی:

در این مورد منبعی معرفی نشده است.

عنوان درس: فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفوی

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هریک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفوی

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۵۰
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۷۵
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۵۰
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۵۰
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۲۵
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۷۵
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۲۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۲۵
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۲۵
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۱۰۰
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازارکار) دارد؟	۰
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۵۰
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۵۰
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۲۵
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۲۵
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۰
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۰
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۲۵
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۱۰۰
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۵۰
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۲۵
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۲۵
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

قوم شناسی و مردم شناسی تاریخی ایران - (سرفصل بازنگری شده پیشنهادی)		
تعداد واحد/ساعت	پیش نیاز/هم نیاز	از جدول
۲ واحد-نظری/۳۴ ساعت	-	۶ -

هدف درس:

آشنائی دانشجویان با مفهوم، ابعاد و عوامل مؤثر بر مردم شناسی تاریخی ایران و سیر تحول آن

مواردی که دانشجویان باید با آن آشنا شوند:

در این زمینه موردی پیشنهاد نشده است.

توانایی‌ها و مهارت‌هایی که باید کسب شوند:

دانشجویان در پایان این درس باید بتوانند ضمن درک مفاهیم بنیادی مردم شناسی ایرانیان بین الزامات هویت ملی و اقتضات قومی تمایز قائل شوند و قومیتها را به عنوان جزء مکمل هویت ملی درک کنند و از مهارت‌های اولیه برای پژوهش در حوزه مردم شناسی ایرانیان برخوردار باشند

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات مردم‌شناسی ایران و مهمترین روشهای پژوهش در مردم‌شناسی
- بررسی نظریه‌ها و رویکردها در مطالعات مردم‌شناسی و قوم‌نگاری
- مردم‌شناسی ایرانیان پیش از اسلام
- بررسی اجمالی مهمترین آراء مردم‌شناسانه در گستره تمدن اسلامی
- تبارشناسی قومیتها در ایران
- گونه‌های زیستی ایرانیان در گستره تاریخ
- انواع خرده‌فرهنگهای ایرانی در نگاه تاریخی
- نظام خویشاوندی در تاریخ ایران
- بررسی عوامل تحول قومیتی در ایران؛ بررسی موردی اقوام و ایلات منتخب
- تأثیر دین بر تغییرات هنجاری و رفتاری اقوام ایرانی

- بررسی تأثیر اقوام مهاجم و مهاجر بر مردم ایران
- بررسی نظام هنجاری - ارزشی در گونه‌های مختلف زیست ایرانیان

منابع:

۱. منابع اصلی درس:

۱-۱. منابع فارسی و ترجمه شده:

- ابن خلدون، عبدالرحمن. (۱۳۷۵). *مقدمه ابن خلدون*. ترجمه محمد پروین گنابادی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- بیرونی، ابوریحان. (۱۳۹۰). *الآثار الباقیه عن القرون الخالیه*. تهران: فردوس.
- مسعودی، ابوالحسن علی بن حسینی. (۱۳۷۰). *مروج الذهب*، ترجمه ابوالقاسم پاینده. تهران: شرکت انتشارات علمی - فرهنگی.

منابع مطالعاتی درس:

- فکوهی، ناصر. (۱۳۸۶). *تاریخ اندیشه و نظریه‌های انسان‌شناسی*. تهران: نشر نی چاپ چهارم.
 - یوردشاهیان، اسماعیل. (۱۳۸۰). *تبارشناسی قومی و حیات ملی*. تهران: نشر و پژوهش فرزانه چاپ سوم.
 - احمدی، حمید. (۱۳۸۰). *قومیت و قوم‌گرایی در ایران، افسانه و واقعیت*. تهران: نشر نی، چاپ سوم.
 - شهبازی، عبدالله. (۱۳۶۹). *مقدمه‌یی بر شناخت ایلات و عشایر ایران*. تهران: نشر نی.
 - اشتروس، لوی. ک، شاربونیه. (۱۳۷۲). *مردم‌شناسی و هنر*. ترجمه حسین معصومی همدانی. تهران: نشر گفتار.
 - پلتو، پ. (۱۳۷۵). *روش تحقیق در انسان‌شناسی*. ترجمه محسن فلائی، تهران انتشارات علمی
 - روح‌الامینی، م. (۱۳۶۸). *مبانی انسان‌شناسی تهران*، عطار
 - کوچ‌نشینان در ایران، سکندر امان‌اللهی، نشر آگاه، تهران ۱۳۶۸
-

عنوان درس: قوم شناسی و مردم شناسی تاریخی ایران

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

پیش نیاز: ندارد

این درس فاقد سرفصل قدیمی می باشد.

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی تاریخ (گرایش دبیری و آزاد)

امتیاز پاسخهای ارائه شده برای هر یک از سوالات پرسشنامه در خصوص سرفصل های قدیمی

نام رشته تحصیلی: تاریخ (دبیری - آزاد)

عنوان درس: قوم شناسی و مردم شناسی تاریخ ایران

ردیف	عنوان پرسش	امتیاز کسب شده (درصد)
۱	به چه میزان سرفصل فعلی نیاز به بازبینی دارد؟	۹۱.۶۷
۲	به چه میزان سرفصل فعلی در ارتباط با اهداف درس می باشد؟	۶۶.۶۷
۳	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های شناختی یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۷۵
۴	به چه میزان سرفصل فعلی نگرش یادگیرنده را توسعه می بخشد؟	۶۶.۶۷
۵	به چه میزان سرفصل فعلی توانمندی های مهارتی یادگیرنده را تأمین می کند؟	۵۸.۳۳
۶	به چه میزان در سرفصل فعلی به اهداف ارزشمند شناختی از جمله معنویت توجه شده است؟	۵۸.۳۳
۷	به چه میزان در سرفصل فعلی به اخلاقیات و یا اصول اخلاق حرفه ای اشاره شده است؟	۷۵
۸	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های دینی و مذهبی توجه شده است؟	۶۶.۶۷
۹	به چه میزان در سرفصل فعلی به ارزش های ایرانی - اسلامی توجه شده است؟	۶۶.۶۷
۱۰	به چه میزان سرفصل های فعلی این درس با سرفصل های متداول و به روز جهانی هم خوانی دارد؟	۳۳.۳۳
۱۱	به چه میزان سرفصل فعلی ویژگی کاربردی در عمل (بازار کار) دارد؟	۵۸.۳۳
۱۲	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط افقی دارد؟	۵۸.۳۳
۱۳	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته ارتباط عمودی دارد؟	۷۵
۱۴	به چه میزان سرفصل های این درس با سایر دروس رشته مورد نظر هم پوشانی دارد؟	۴۱.۶۷
۱۵	به چه میزان سرفصل های فعلی به عملکرد مناسب یادگیرنده در آینده کمک می کند؟	۵۸.۳۳
۱۶	به چه میزان سرفصل های موجود اشتیاق یادگیری بیشتر را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۸.۳۳
۱۷	به چه میزان سرفصل های موجود خلاقیت و ابتکار را در یادگیرنده برمی انگیزد؟	۵۰
۱۸	به چه میزان منابع درسی فعلی روزآمد می باشد؟	۵۸.۳۳
۱۹	به چه میزان منابع درسی فعلی نیاز به بازنگری دارد؟	۹۱.۶۷
۲۰	به چه میزان منابع درسی ارائه شده متناسب با سرفصل های ارائه شده است؟	۸۳.۳۳
۲۱	به چه میزان منابع درسی ارائه شده به توانمندی شناختی یادگیرنده کمک می کند؟	۵۸.۳۳
۲۲	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای دانشجویان دوره کارشناسی مناسب است؟	۶۶.۶۷
۲۳	به چه میزان منابع درسی ارائه شده برای توسعه مهارت های عملکردی یادگیرنده مناسب است؟	۶۶.۶۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیرخانه بازنگری سرفصل دروس و منابع علوم انسانی

فصل ۵

جدول سایر پیشنهادها

جهت اجرای مناسب تر

برنامه

نام درس	پیشنهادات		ادیان ایران باستان	ایران پیش از تاریخ	تاریخ اسلام در حوزه اقیانوس هند و جنوب شرق آسیا
	۱	۲			
راجع به شیوه و روش های مناسب برای ارائه درس	<ul style="list-style-type: none"> • بررسی عمومی آیینها و باورهای دینی ایران پیش از اسلام و بررسی تخصصی یکی از آنها بر حسب نیازها و اقتضانات دانشجویان • بررسی مقایسه‌ای برخی باورهای منتخب بین آیین‌های ایرانی پیش از اسلام و دین اسلام • بهره‌گیری از ابزارهای نوین کمک آموزشی مثل فیلم و عکس و نرم افزارهای مرتبط و گردشهای علمی مرتبط 	<p>روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای مرتبط و ویدئو کنفرانس</p>	<p>روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای مرتبط و ویدئو کنفرانس</p>	روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای مرتبط و ویدئو کنفرانس	روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای مرتبط و ویدئو کنفرانس
راجع به کاربرد و متناسب شدن با تکرش اسلامی	تدوین یک متن درسی متناسب با بایستگیهای ایران اسلامی و سطح نیاز و توانایی دانشجویان	تدوین کتاب درسی با رویکرد مبانی تمدنی پیامبران در اسلام	تدوین کتاب درسی با رویکرد مبانی تمدنی پیامبران در اسلام	تدوین کتاب درسی با رویکرد مبانی تمدنی پیامبران در اسلام	تدوین کتاب درسی با رویکرد اسلامی – ایرانی که سرفصل‌ها را تحت پوشش قرار دهد.
راجع به بومی شدن این درس با در نظر گرفتن دانش جهانی	استخراج مطالب پراکنده در متون مختلف دوره اسلامی اعم از منابع فقهی و تاریخی و کلامی مورد توجه قرار گیرد.	استفاده از نرم افزارهای کمک درسی باز دیدهای علمی از آثار تمدن‌های کهن ایران	استفاده از نرم افزارهای کمک درسی باز دیدهای علمی از آثار تمدن‌های کهن ایران	استفاده از نرم افزارهای نوین مربوط به درس	استفاده از نرم افزارهای نوین مربوط به درس
نظریه‌های دیگر در مورد این درس	در صورت امکان مفاد درس به گونه‌ای عرضه شود که مقدمه‌ای برای گرایش ایرانیان به اسلام به حساب آید.	-	-	-	-

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی تاریخ (گرایش دبیری و آزاد)

نام درس پیشنهادات	تاریخ پیامبران	تاریخ تحلیل زندگی ائمه معصومین (ع)	تاریخ تحولات سیاسی جهان اسلام از سال ۲۲۷ تا سقوط بغداد
۲	-	تدوین کتاب درسی با نگاه و رویکرد حرکت فکری و تمدن ساز امامان شیعه	- بر جنبه‌های تمدنی و فرهنگی درس بیشتر تأکید شود - دیدگاه‌های غربیان درباره وضعیت جهان اسلام در این دوره نقد شود - تأثیر اسلام در جنبه‌های پیشرفت تمدنی اسلام مطرح شود.
۳	-	نقد و بررسی دیدگاه‌های مستشرقان درباره امامان شیعه تدریس به روش کارگاهی و پژوهش محوری باشد.	تدوین کتاب درسی متناسب با دیدگاه تمدن ساز اسلام برای این دوره.
۴	-	باید استاد درس توجه کند صرفاً درس به عنوان تاریخ سیاسی مطرح نشود و همه ابعاد سیره و حیات سیاسی و اجتماعی و فرهنگی امامان شیعه مطرح گردد	-

تاریخ هنر و معماری اسلامی	تاریخ سلسله‌های شرقی	تاریخ تحولات سیاسی جهان اسلام قرن ۱۰ و ۷	نام درس / پیشنهادات	
			۱	راجع به شیوه و روش‌های مناسب برای ارائه درس
این درس به صورت کارگاهی و شرکت دانشجویان در مباحث و بازدیدهای علمی از آثار معماری اسلامی و بهره‌گیری از ابزارهای نوین کمک آموزشی مثل فیلم، عکسو نرم افزارهای مرتبط می باشد	روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای موجود	روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای موجود	۱	راجع به شیوه و روش‌های مناسب برای ارائه درس
تدوین کتاب مناسب با زبان و بیان هنر معماری اسلامی و هنرهای تزئینی اسلامی	تدوین کتاب درسی با دیدگاههای اسلامی	تدوین کتاب درسی با نگاه و رویکرد تمدن ساز اسلام	۲	راجع به کاربردی شدن و متناسب شدن با نگرش اسلامی
بازدید از آثار تاریخی متناسب با منطقه آموزشی	-	<ul style="list-style-type: none"> - تدریس به روش کارگاهی و پژوهش محوری باشد - نقد و بررسی مطالعات پژوهشگران غیر ایرانی درباره جهان اسلام 	۳	بومی شدن این درس با در نظر گرفتن دانش جهانی
-	-	-	۴	نظریات دیگر در مورد این درس

قوم‌شناسی و مردم‌شناسی تاریخ ایران	فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفوی	جغرافیای انسانی	نام درس / پیشنهادات	
			۱	راجع به شیوه و روش‌های مناسب برای ارائه درس
<ul style="list-style-type: none"> • استفاده حداکثری از نقشه و منابع تصویری و چندرسانه‌ای با بهره‌گیری از اسناد و مدارک موجود • کوشش برای اسکان موقت در مناطق عشایری و روستائی 	<p>روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی (نقشه‌های در جغرافیایی و فیلم‌های آموزشی).</p>	<p>روش کارگاهی و مشارکت مستقیم دانشجویان در مباحث، تحقیق و کنفرانس همراه با کاربرد وسایل کمک آموزشی و نرم افزارهای موجود.</p>		
<p>ضمن استفاده از نرم‌افزارهای و ابزارهای کمک آموزشی جدید تلاش شود اقتضاءات و تمایلات منطقه‌ای که درس در آن منطقه ارائه می‌شود مد نظر قرار گیرد و با توجه به تجربه تاریخی مسلمانان، تأثیر آموزه‌های دینی بر ایجاد هویت واحد با وجود به رسمیت شناختن قومیتها برجسته شود</p>	<p>تدوین کتاب جامع درباره فرهنگ و تمدن ایران در عصر صفویه با نگرش اسلامی و تبیین اندیشه تمدن ساز شیعی</p>	<p>تدوین کتاب درسی با نگاه و رویکرد به ایران اسلامی</p>	۲	راجع به کاربردی شدن و متناسب شدن با نگرش اسلامی
<p>- رصد کردن مستمر تحقیقات جدید در این زمینه و ارائه یافته‌های آن در کلاس درس</p> <p>- دعوت از صاحب‌نظران و نیز چهره‌های مورد قبول قومیتها و همسو با اهداف و منافع ملی برای حضور در کلاس و ارائه کنفرانس</p>	<p>دانشجویان آثار فرهنگی و تمدنی صفویه در استان خود را بررسی و درباره آنها گزارش تهیه کنند</p> <p>بازدید از آثار تاریخی عصر صفویه در اصفهان، قزوین و مشهد</p>	<p>- تدریس به روش کارگاهی و پژوهش محوری باشد</p> <p>- مقایسه تطبیقی سطح پیشرفت در ایران و سایر کشورهای اسلامی</p>	۳	بومی شدن این درس با در نظر گرفتن دانش جهانی
-	-	-	۴	نظریات دیگر در مورد این درس

مبانی تاریخ اجتماعی ایران	نام درس / پیشنهادات	
		۱
روش کارگاهی مبتنی بر شیوه فعال مانند گفتگوی طرفینی، مشارکت دانشجویان در بحث، کنفرانس، تحقیق میدانی و کتابخانه‌ای و بهره‌گیری از ابزارهای نوین کمک آموزشی مثل فیلم و عکس و نرم افزارهای مرتبط و گردشهای علمی	۲	راجع به کاربردی شدن و متناسب شدن با تکرش اسلامی
تدوین کتاب درسی با رویکرد و نگاه به مبانی اسلامی	۳	بومی شدن این درس با در نظر گرفتن دانش جهانی
<p>- تدریس به روش کارگاهی و پژوهش محوری باشد.</p> <p>- تحقیقات کاربردی متناسب با منطقه آموزشی در نظر گرفته شود</p> <p>- بازدید از مناطق و آثار تاریخی هویت محور در اولویت قرار گیرد</p> <p>- مطالعات جدید پژوهشگران غیر ایرانی در باره تاریخ اجتماعی ایران به صورت منظم رصد و اطلاع رسانی شود</p>	۴	نظریات دیگر در مورد این درس
باید دقت شود که در مرحله اجراء و ارائه درس از به هم آمیختگی با تاریخ سیاسی پرهیز شود و وجه اجتماعی درس حفظ شود.		